

ANÀLISI DE L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC DEL TURISME: EL CAS DELS DOS MARESMES

Francesc Xavier Gras Rossell

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Treball Final de Grau

Tutora: Mercedes Marín Ramos

Grau de Geografia

Curs 2018-2019

SUMARI

RESUM.....	3
ABSTRACT.....	3
AGRAÏMENTS.....	4
1. INTRODUCCIÓ.....	5
1.1. Elecció i transcendència del tema.....	5
1.2. Concreció de l'objecte d'estudi.....	7
1.3. Àrea d'estudi.....	8
1.4. Objectius i Hipòtesis.....	11
1.5. Metodologia del treball.....	13
1.6. Estructura del treball.....	17
2. ESTAT DE LA QÜESTIÓ.....	18
2.1. El turisme.....	18
2.2. El turisme a Catalunya.....	21
2.2.1. Inicis i evolució del turisme a Catalunya.....	22
2.2.2. Dimensió econòmica del turisme a Catalunya.....	25
2.3. El turisme al Maresme.....	27
2.3.1. Aspectes econòmics del turisme al Maresme.....	30
2.3.2. La diversificació de l'oferta.....	32
3. RESULTATS DE L'ANÀLISI.....	34
3.1. Concentració de les places d'allotjament turístic.....	34
3.2. Impacte del turisme sobre la població.....	45
3.3. Impacte del turisme sobre l'economia dels habitants.....	49
3.4. Relació entre els indicadors.....	56
4. DISCUSSIÓ DELS RESULTATS.....	61
5. CONCLUSIONS.....	64
6. BIBLIOGRAFIA.....	68
7. ÍNDEX DE FIGURES I TAULES.....	72
8. ANNEXOS.....	74

RESUM

La comarca costanera del Maresme és un dels indrets de Catalunya que més turistes rep per temporada fruit de l'al·licient que ha representat històricament la base del model turístic de la costa: les platges. L'activitat turística però, s'ha centrat en diferents zones de la comarca, essent predominant en alguns dels seus municipis i pràcticament absent en d'altres, marcant així una distribució turística irregular. Alhora, aquest sector ha determinat l'economia dels municipis allà on és present i els ha diferenciat clarament de la resta de viles en termes econòmics, sent aquells que s'han especialitzat en aquest sector els indrets de la comarca que tenen una menor renda per habitant, en comparació amb aquells que històricament no s'han especialitzat en aquesta indústria i els quals registren les rendes per habitant més elevades de tot Catalunya.

Paraules clau: turisme, Maresme, Catalunya, distribució territorial, renda familiar disponible bruta per habitant, places d'allotjament turístic.

ABSTRACT

The coastal region of the Maresme is one of the places in Catalonia that most tourists receive during the season due to the incentive that has historically represented the basis of the tourist model of the coast, the beaches. The tourist activity, however, has focused on different areas of the region, being predominant in some of its municipalities and practically absent in others, marking an irregular tourist distribution. At the same time, this sector has determined the economy of the municipalities where it is present and has clearly differentiated them from the rest of the towns in economic terms, being those that have been specified in this sector the places of the region that have a lower rent per inhabitant, compared with those that historically have not specialized in this industry, which record the highest per capita income in Catalonia.

Key words: tourism, Maresme, Catalonia, territorial distribution, household income gross per capita, tourist accommodation places.

AGRAÏMENTS

El primer agraïment, com no pot ser d'altra manera, és per la Dra. Mercedes Marín Ramos, tutora d'aquest Treball Final de Grau, a qui vull donar les gràcies de forma molt sincera per les hores que ha dedicat no només a la correcció, sinó sobretot a pensar i repensar l'enfocament i la coherència que s'exigeix a un treball d'aquestes característiques.

De la mateixa manera, m'agradaria traslladar un sentiment de gratitud per la col·laboració desinteressada del President del Consorci de Promoció Turística Costa del Maresme, el senyor Joaquim Arnó i Porras, qui ràpidament va trobar un forat en la seva atapeïda agenda per atendre el meu requeriment. Agrair així mateix la col·laboració de tot l'equip del departament de turisme del Consell Comarcal del Maresme, els quals es van prestar a l'ajut necessari en tot moment.

Un agraïment molt sincer també a la Universitat de Barcelona, concretament al professorat del Grau de Geografia, que al llarg de la carrera ens ha ensenyat, però sobretot ens ha guiat per tal que tinguem una visió crítica de la geografia, i que la fem extensiva i d'aplicació pràctica per a múltiples qüestions que ens trobem al llarg de la vida. De forma més específica, vull agrair-li a la Dra. Anna Torres Delgado per haver despertat en les seves classes l'interès per l'estudi del turisme.

Per acabar, no em vull oblidar dels qui sempre hi són: la família i els amics. Als primers, moltes gràcies pel suport moral durant aquests mesos de feina; als segons, aprecio i agraeixo l'ajut personal i acadèmic que ens hem donat mútuament aquests darrers mesos.

1. INTRODUCCIÓ

En aquest primer apartat es presenta l'objecte d'estudi del treball i l'àrea d'estudi, alhora que s'exposen els motius d'elecció del tema juntament amb la finalitat per la qual aquest es du a terme. Així mateix, s'indica quina ha estat la metodologia emprada per a la realització de l'estudi i finalitza amb una breu exposició de l'estructura d'aquesta memòria.

1.1. Elecció i transcendència del tema

Com és comú, l'elecció d'un tema a estudiar en matèria acadèmica no respon solament a un motiu, sinó que la raó es fonamenta en diversos fets, els quals es presenten a continuació.

En primer lloc, i dins les **motivacions personals**, sent **jo mateix originari de l'àrea d'estudi** (el Maresme, concretament un poble localitzat al baix Maresme, Premià de Mar), he estat sempre un subjecte no conscient dins l'àmbit del turisme, consumint del mateix des de sempre. Els coneixements adquirits al llarg del grau de Geografia m'han permès obtenir les eines necessàries per a poder comprendre, analitzar i criticar, en causa de millora del territori que ens envolta, tot obtenint una perspectiva més àmplia i variada del món juntament amb tots els actors i característiques que hi conviuen.

Seguint amb l'anterior motiu de l'elecció de l'objecte d'estudi, vull remarcar que el meu interès vers la temàtica del present treball ha vingut motivat en gran part gràcies a l'**assignatura "Turisme i Territori a Espanya"** cursada durant el darrer any del grau i impartida per la Dra. Anna Torres Delgado, i a partir de la qual s'ha aconseguit donar una darrera perspectiva econòmica i social del territori i dels agents presents en el mateix, obrint nous espais de coneixement, tot permetent identificar i analitzar d'una manera més completa l'espai comú. Voldria afegir, a tall personal, que en els quatre anys del Grau es treballa molt poc l'àmbit del turisme tot i ser un tema d'actualitat de gran importància territorial i social en el camp de la geografia. En la meua opinió, caldria doncs desenvolupar-lo de manera més extensa.

El darrer motiu de l'elecció del tema, recau en **el fet que el turisme és a dia d'avui tema d'actualitat i de debat** el qual cerca una constant reconversió del model clàssic per diversificar l'oferta i mantenir o ampliar així els possibles consumidors, tot millorant les condicions de sostenibilitat mediambiental i territorial on es desenvolupa l'activitat, en harmonia amb els residents de la zona en qüestió.

En relació a la **transcendència del tema** cal destacar, en primer lloc, que en un món on cada any que passa hi ha un augment en el nombre de moviments de persones, béns i serveis, l'anàlisi geogràfic multisectorial de la distribució territorial d'aquests elements ha esdevingut una necessitat bàsica per comprendre quin és el funcionament de cada territori en concret i en la seva totalitat. En aquest auge de moviments internacionals destaca el pes del turisme, el qual va moure un total de 1.322 milions de persones l'any 2017 (UNWTO, 2017) que equival al 17,6% del total de la població mundial. L'activitat turística representa de mitjana un 9% del total del PIB mundial, generant 1 de cada 11 llocs de feina al món (UNWTO, 2017). En el cas català, el pes del turisme en l'economia representa un 12% del Producte Interior Brut (TEC, 2017), percentatge que representen 26.776.680 Euros. L'àmbit del turisme és, per tant, un **sector rellevant tant social com econòmicament arreu del món, tenint una transcendència històrica en el territori català**.

En el moment en que el turisme va començar a suposar una important font d'ingressos en augment per al territori, van començar a proliferar els estudis sobre l'anàlisi de la distribució territorial dels turistes per tal de conèixer i organitzar millor les polítiques de potenciació turística i de desenvolupament territorial. En aquest moment va entrar en joc la geografia des dels seus àmbits d'estudi, sent un dels camps més importants a tractar en l'actualitat donada la seva **repercussió en el territori**.

Altrament, la **generació de dualitats en el territori i la població** que hi habita és una de les característiques més preocupants del turisme, donat que si bé és cert que l'activitat turística genera un important desenvolupament econòmic i una modernització territorial, provoca **ahora una major desigualtat social i econòmica** en una societat.

Centrant l'àrea d'estudi del present treball, **la comarca del Maresme** obté unes dades molt rellevants en nombre de turistes i ocupació hotelera. Segons l'Observatori per a la Qualitat del Turisme al Maresme, l'any 2018, un 29,4% dels turistes que es van allotjar a les comarques de l'entorn de Barcelona ho van fer al Maresme, posicionant-se com la primera comarca en nombre de turistes per davant del Baix Llobregat. En termes econòmics, el Maresme va abastar un 38,3% del total de la taxa turística recaptada a les comarques de l'entorn de Barcelona, fet que representa 2,5 milions d'euros, situant-se 15 punts per sobre del Baix Llobregat, la segona comarca en recaptació.

Com es presenta en aquest treball, hi ha determinats municipis de la comarca costanera que han apostat per l'**especialització en l'activitat turística** havent assolit anys enrere esdevenir **referents turístics mundials** en aquest aspecte. Aquesta especialització ha portat als municipis que l'han sofert a desenvolupar unes estructures i infraestructures per poder assolir el màxim benefici monetari entorn aquesta activitat econòmica. D'altra banda, altres municipis de la mateixa comarca han quedat relegats a ser solament **ciutats dormitori**, on la **funció residencial** és la predominant.

El Maresme ha esdevingut, doncs, una de les zones on el fenomen turístic té un major impacte social i econòmic de Catalunya, convertint-se aquesta activitat en el **principal motor econòmic d'algunes àrees concretes d'aquesta comarca** costanera.

1.2. Concreció de l'objecte d'estudi

La delimitació i conceptualització de l'objecte d'estudi d'aquest Treball Final de Grau s'ha concretat a partir de l'elaboració de l'estat de la qüestió del mateix treball, un cop observat que la temàtica escollida no havia estat treballada amb anterioritat. **Aquest treball es planteja quina és la distribució turística a la comarca del Maresme i quin és l'impacte que presenta el turisme sobre la població present real (flotant i censada) i l'economia dels residents a la comarca.** L'escala d'anàlisi és doncs comarcal, analitzant la totalitat dels municipis del Maresme. L'àrea d'estudi, per tant, es localitza als 30 municipis que componen la comarca costanera.

1. 3. Àrea d'estudi

El **Maresme**, comarca litoral de la província de Barcelona, limita al nord-est amb la Selva (Blanes), al nord amb el Vallès Oriental (Granollers) i al sud-oest amb el Barcelonès (Barcelona). Amb uns 48 quilòmetres de llargada i 10 d'amplada, s'estén des de Montgat (sud) fins a Malgrat de Mar (nord), passant pels seus **30 municipis**, sent la **capital Mataró**. A causa de la proximitat amb Barcelona, la suavitat del clima (temperat per la presència de la Mar Mediterrània) i la varietat d'espais naturals, ha esdevingut al llarg del darrer segle en el lloc de residència primària preferit pels barcelonins (Turisme de Barcelona).

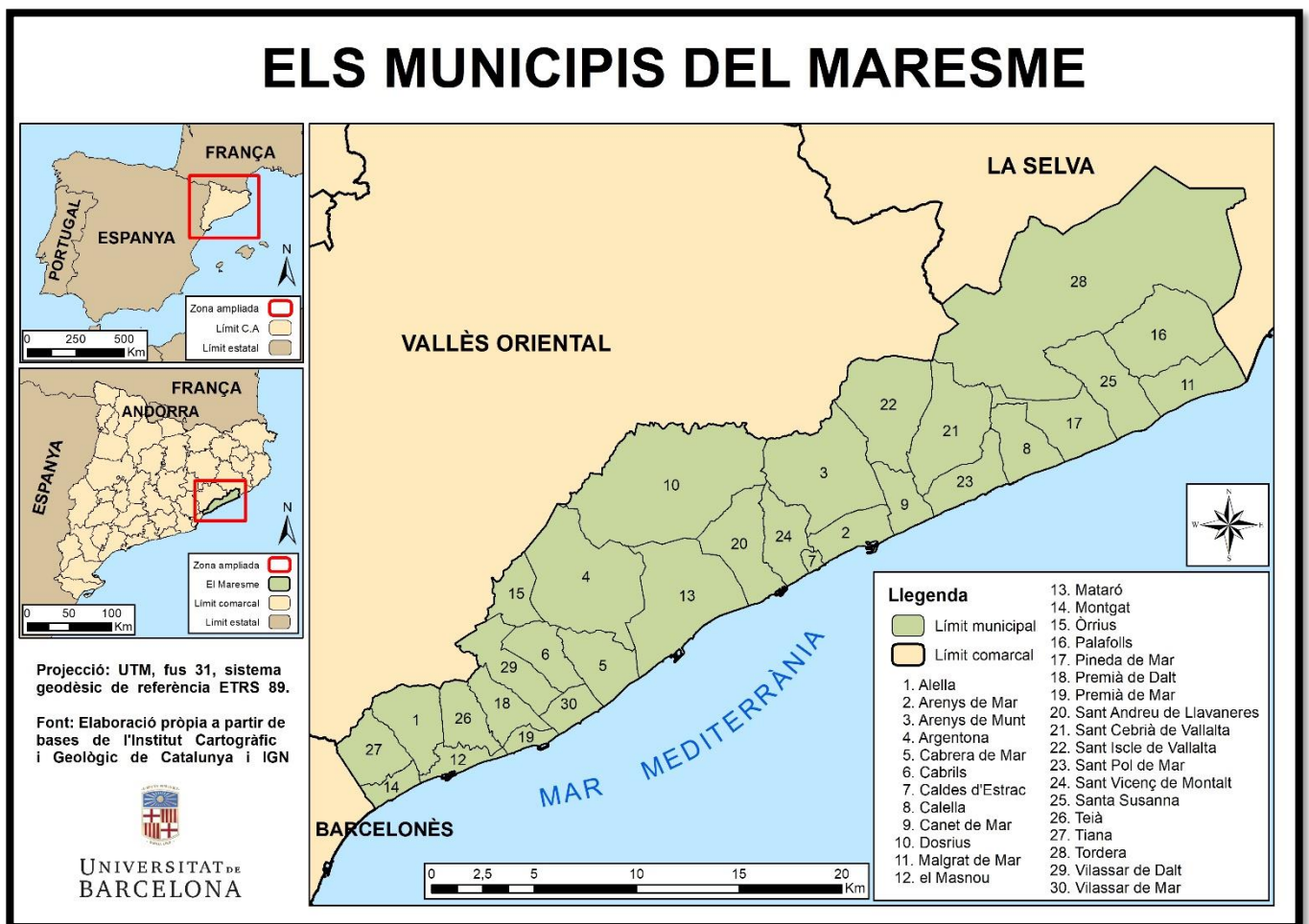

Figura 1: Mapa de localització de la comarca del Maresme i els municipis que la componen (Font: Elaboració pròpia a partir de bases cartogràfiques de l'ICGC i IGN).

Com a primera presentació de l'àrea d'estudi s'exposa, a continuació, un recull de dades estadístiques demogràfiques bàsiques sobre els municipis del Maresme i sobre la comarca en el seu conjunt (taula 1).

2017	Habitants (padró municipal)	% respecte el total de la comarca	Superfície (km ²)	Densitat Població (hab/km ²)
Alella	9.625	2,17 %	9,58	1.004,7
Arenys de Mar	15.368	3,46 %	6,75	2.276,7
Areny de Munt	8.728	1,97 %	21,29	410,0
Argentona	12.133	2,73 %	25,4	477,7
Cabrera de Mar	4.594	1,03 %	8,98	511,6
Cabrils	7.296	1,64 %	7,05	1.034,9
Caldes d'Estrac	2.823	0,64 %	0,88	3.208,0
Calella	18.481	4,16 %	8	2.310,1
Canet de Mar	14.423	3,25 %	5,56	2.594,1
Dosrius	5.191	1,17 %	40,73	127,4
Malgrat de Mar	18.345	4,13 %	8,82	2.079,9
el Masnou	23.288	5,24 %	3,39	6.869,6
Mataró	126.127	28,40 %	22,53	5.598,2
Montgat	11.748	2,65 %	2,91	4.037,1
Òrrius	694	0,16 %	5,66	122,6
Palafolls	9.171	2,07 %	16,56	553,8
Pineda de Mar	26.349	5,93 %	10,74	2.453,4
Premià de Dalt	10.345	2,33 %	6,57	1.574,6
Premià de Mar	28.049	6,32 %	2,11	13.293,4
Sant Andreu de Llavaneres	10.758	2,42 %	11,83	909,4
St. Cebrià de Vallalta	3.310	0,75 %	15,68	211,1
Sant Iscle de Vallalta	1.295	0,29 %	17,77	72,9
Sant Pol de Mar	5.062	1,14 %	7,53	672,2
Sant Vicenç de Montalt	6.272	1,41 %	8,05	779,1
Santa Susanna	3.352	0,75 %	12,63	265,4
Teià	6.333	1,43 %	6,63	955,2
Tiana	8.645	1,95 %	7,95	1.087,4
Tordera	16.637	3,75 %	84,09	197,8
Vilassar de Dalt	8.961	2,02 %	8,86	1.011,4
Vilassar de Mar	20.636	4,65 %	4	5.159,0
Maresme	444.039	100 %	398,53	1.114,2

Taula 1: Dades bàsiques dels municipis de la comarca del Maresme (2017) (Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat).

Com s'observa en la taula 1, **més d'un quart de la població de la comarca es troba a la població de Mataró (28,40%)**, sent alhora la **capital de la mateixa**. Altres poblacions com són Premià de Mar (6,32%), Pineda de Mar (5,93%), el Masnou (5,24%), Vilassar de Mar (4,65%), Calella (4,16%) i Malgrat de Mar (4,13%) recullen entre elles el 30% de la població de la comarca.

D'altra banda, es troben municipis amb una representació demogràfica sobre la comarca amb dades de menys del 1,5%, com són Teià (1,43%), Sant Vicenç de Montalt (1,41%), Dosrius (1,17%), Sant Pol de Mar (1,14%), Cabrera de Mar (1,03%), Sant Cebrià de Vallalta (0,75%), Santa Susana (0,75%), Caldes d'Estrac (0,64%), Sant Iscle de Vallalta (0,29%), i Òrrius (0,16%), que en conjunt representen el 8,77% de la població del Maresme.

En relació a la densitat de població que trobem als municipis de la comarca, **destaca el cas de Premià de Mar**, on, amb una densitat de 13.293 hab/km², se situa en primera posició en el cas del Maresme, posicionant-se fins i tot com el quart municipi amb una densitat de població més elevada del conjunt de Catalunya, per darrere de la ciutat de Barcelona (15.992), i encara més, es troba entre les 10 poblacions de tot l'Estat espanyol amb una densitat de població més elevada. En la comarca el segueixen de lluny el Masnou (6.869), Mataró (5.598), Vilassar de Mar (5.159), Montgat (4.037) i Caldes d'Estrac (3.208).

Altrament, i contrastant amb els municipis amb més habitants per km², es troba Sant Vicenç de Montalt (779), Sant Pol de Mar (672) Palafolls (553), Cabrera de Mar (511), Argentona (477), Arenys de Munt (410), Santa Susanna (265), Sant Cebrià de Vallalta (211), Tordera (197), Dosrius (127) i Sant Iscle de Vallalta (73).

En conjunt, i com s'observa de les dades presentades, **la comarca del Maresme té destacables diferències en termes demogràfics i de concentració poblacional** en els seus nuclis de població, sent molt probablement les **raons de mobilitat i transport, lligats amb la proximitat a la capital catalana** les que han propiciat el resultat demogràfic actual dels diferents municipis de la comarca costanera.

1. 4. Objectius i Hipòtesis

L'objectiu principal d'aquest Treball Final de Grau es fonamenta en la qüestió sobre quina és la distribució turística i quina és l'afectació del turisme sobre la població present real (flotant i censada) i quin és l'impacte sobre l'economia dels residents a la comarca del Maresme, i es concreta a nivell teòric i metodològic de la següent manera:

Objectius teòrics:

- Conèixer l'estat actual de les places d'allotjament turístic a la comarca del Maresme posant èmfasi en la seva distribució territorial.
- Conèixer la situació econòmica actual dels habitants del Maresme.

Objectius metodològics:

- Analitzar les fonts estadístiques disponibles en termes econòmics relatius al turisme i la població de la comarca del Maresme.
- Aplicar els Sistemes d'Informació Geogràfica (SIG) com a eina de suport per a l'anàlisi geogràfica i la representació cartogràfica.

En relació amb l'objecte d'estudi i els objectius presentats es plantegen les següents preguntes:

- Quina és la distribució de les places d'allotjament turístic al llarg de la comarca del Maresme?
- En zones pròximes en distància es presenten concentracions molt diferents de places d'allotjament turístic al Maresme?
- És millor la situació econòmica dels habitants dels municipis amb més turisme?

En relació a les dues primeres preguntes plantejades, es formula la següent resposta inicial a mode de primera hipòtesi:

- **La concentració turística a la comarca del Maresme es localitza als municipis que es troben a primera línia de mar i centrada en tres pols fonamentals: L'extrem nord, per proximitat amb la Costa Brava; l'extrem sud, en relació a la proximitat amb Barcelona; i entorn a la capital, Mataró. En aquesta disposició turística, es divideix la comarca en dos grans blocs, el Maresme turístic, i el Maresme absent de turisme. A partir de l'evidència d'una irregular distribució turística a la comarca del Maresme, es considera que aquesta distribució irregular del turisme sobre el territori respon a la desigual concentració d'allotjaments turístics als diferents municipis de la comarca.**

En relació a la darrera pregunta plantejada, es formula la següent resposta inicial a mode de segona hipòtesi:

- **Els habitants dels municipis més turístics del Maresme, no necessàriament són els qui registren una major renda familiar de la comarca, doncs les condicions laborals que representa el sector del turisme, genera una dependència laboral a la població d'un sector on la retribució al factor treball és menor que en d'altres sectors, així com una estacionalitat marcada pel model turístic predominant de l'àrea d'estudi. Com en l'anterior hipòtesi, la comarca, en relació a la situació econòmica dels seus habitants, quedaria dividida en els mateixos dos blocs.**

1. 5. Metodologia del Treball

La **metodologia** emprada en l'elaboració d'aquest Treball Final de Grau parteix d'**una síntesi bibliogràfica** a fi d'establir l'estat de la qüestió i **una anàlisi quantitativa i territorial** de dades estadístiques centrat en el cas empíric d'estudi.

En la **primera fase**, corresponent a l'**estat de la qüestió**, s'ha realitzat una recerca i una síntesi de la bibliografia disponible provinent d'obres, articles i estudis oficials de les diferents administracions pertinents, així com pàgines web de promoció i recull de dades turístiques. Amb més concreció, s'han emprat dades d'organismes oficials internacionals com és l'**Organització Mundial del Turisme (OMT)** per extreure les dades generals d'aquest sector a escala global; a escala regional s'ha extret dades de l'**Agència Catalana de Turisme (ACT)**, les quals han servit per presentar quin és l'estat actual de la indústria turística al conjunt de Catalunya; i també s'han cercat dades del **Consorci de Promoció Turística Costa del Maresme (CPTCM)** i l'**Observatori per a la Qualitat del Turisme (OQT)**, pertanyents al **Consell Comarcal del Maresme (CCM)** amb seu a Mataró, d'on s'han extret les dades per presentar l'estat actual del turisme a l'àrea d'estudi, la comarca del Maresme.

Tanmateix, per a l'elaboració de l'estat de la qüestió, s'han emprat algunes de les informacions i coneixements presentats i adquirits en l'assignatura de **Turisme i Territori a Espanya**, cursada al darrer curs del Grau de Geografia.

En una **segona fase**, encarada al **cas d'estudi**, el procés metodològic emprat es basa en la recerca, recull, anàlisi i tractament de dades estadístiques relatives al turisme i a l'economia dels 30 municipis de la comarca del Maresme. L'escala de treball es redueix doncs a la comarcal i municipal, tot analitzant les dades disponibles pertanyents a cada nucli. S'ha realitzat un tractament i classificació de les dades estadístiques per poder elaborar una comparativa de tots els casos i representar-los de manera visual mitjançant gràfics, taules o mapes per tal de poder comprendre amb més facilitat els objectius del treball.

En aquesta fase també, i com a font complementària i de contrastació amb les dades estadístiques i les hipòtesis formulades i per aportar els coneixements derivats de l'experiència en la gestió, s'ha realitzat una entrevista al **President del Consorci de Promoció Turística Costa del Maresme**, òrgan depenent del Consell Comarcal del Maresme i responsable principal de promoure i canalitzar accions de tota mena per promocionar i donar a conèixer l'extensa i variada oferta turística de la comarca. L'entrevista, el detall de la qual es pot consultar als Annexos, s'ha materialitzat presencialment a la seu del Consell Comarcal del Maresme, a Mataró.

Com s'ha citat amb anterioritat, al llarg del treball s'han elaborat representacions gràfiques i cartogràfiques en forma de taules, gràfics i mapes. Per a la realització dels mapes s'ha fet ús dels **Sistemes d'Informació Geogràfica (SIG)** característics i indispensables de l'anàlisi geogràfic del territori, per donar suport visual a l'anàlisi quantitatiu que s'ha dut a terme en el present treball. Els SIG com a suport a les tasques d'anàlisi del territori són molt importants donat que tenen la capacitat d'interrelacionar amb facilitat el component espacial i l'informacional (Badia, 2018), donant la perspectiva necessària per comprendre l'estudi. L'aplicatiu informàtic emprat per a la representació cartogràfica és l'anomenat **ArcGIS**, de l'empresa nord-americana Esri, i la representació territorial s'ha dut a terme a partir de bases de dades cartogràfiques lliures de l'**Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya** (ICGC) i el **Instituto Geográfico Nacional** (IGN).

Convé ressaltar que la majoria de les dades emprades per a la realització de l'estudi són les **darreres disponibles definitives** en les bases estadístiques de l'**Idescat**, corresponents a l'any 2017, per tal de poder realitzar un anàlisi que exposi més fidelment l'estat actual de l'àrea d'estudi. En cas d'emprar dades d'altres anys s'especifica pertinentment en cada cas.

Entrant en les dades utilitzades per a l'anàlisi, i desglossant per parts, pel que fa pròpiament a les **places d'allotjament turístic**, en el present treball s'han escollit i tractat les tres principals variacions que contempla l'Idescat sobre l'**allotjament convencional comercialitzable**, les quals engloben gran part de l'oferta de la comarca. Aquesta oferta està composta per: **hotels, hostals i pensions** (de totes les categories), **càmpings** (de totes les

categories) i **turisme rural** (de totes les categories). S'han escollit les places en allotjaments i no el número d'establiments ja que el número de places és més representatiu sobre quina és l'afectació i distribució proporcional sobre el territori. De la mateixa manera i per poder realitzar un anàlisi més exhaustiva, s'han recollit i analitzat també el número d'**habitatges secundaris** dels municipis de la comarca, ja que aquests també són part de l'allotjament turístic i determinaran quin en serà l'impacte al Maresme.

A més a més, i a partir de l'entrevista realitzada al President del Consorci de Promoció Turística Costa del Maresme, han sigut facilitades les dades sobre **habitatges d'ús turístic (HUTs)**, les quals no es troben disponibles als organismes oficials en línia, ja que a dia d'avui encara no estan del tot regularitzats i molts d'ells es troben fora de la legalitat i el control de les administracions. El fet de proporcionar aquestes dades ha permès doncs incloure aquesta categoria d'allotjaments dins l'anàlisi de l'estudi.

En el tractament de les dades de places d'allotjament turístic s'ha calculat l'**indicador de places turístiques per habitant** de cada municipi, per poder definir quina és la pressió social potencial que genera el turisme en cada municipi del Maresme. Aquest indicador s'ha elaborat a partir de la divisió entre les places d'allotjament de cada municipi per la seva població empadronada, d'acord amb l'últim recull del **padró continu d'habitants del 2017**.

Per l'altre costat, i en referència a l'impacte del turisme sobre les poblacions del Maresme, s'ha triat l'**indicador d'estimacions de població estacional ETCA** per poder determinar quina és l'afectació del turisme sobre el volum de població al llarg de l'any. En l'anàlisi a escala municipal, s'ha escollit el **tercer trimestre de l'any** (juliol, agost i setembre) donat que és el trimestre més representatiu del fet que es busca en aquest anàlisi, ja que coincideix amb la temporada alta de l'àrea d'estudi i l'arribada de turistes del model clàssic de sol i platja. L'elecció d'aquest indicador respon a la manca de dades oficials de número de turistes a escala local en l'àrea d'estudi, fet que també va confirmar el President del Consorci de Promoció Turística Costa del Maresme en l'entrevista realitzada.

“L’indicador d’estimacions de població estacional constitueix una estimació de les càrregues de població que suporta cada municipi i mesura el nombre de persones que hi ha en un municipi de mitjana anual i trimestral, en el càlcul s’inclouen les persones que tenen algun tipus de vinculació o relació amb el municipi, ja sigui perquè hi resideixen, hi treballen, hi estudien o hi passen algun període de temps.” (Idescat). L’indicador emprat en aquest cas és el de població estacional ETCA o població estacional equivalent a temps complet anual: “es defineix com el saldo resultant de les entrades de població no resident al municipi i les sortides de població resident al municipi, mesurat en mitjana anual de persones al dia.”

Altrament, i per analitzar l’afectació de l’activitat turística sobre l’economia dels habitants de la comarca, s’han recollit les **dades d’aturats en hostaleria**. Aquesta elecció ha vingut condicionada per la manca de dades d’ocupació oficials actualitzades i desglossades per branques d’activitat. Les dades s’han extret de l’Idescat a partir del total d’aturats i se n’ha calculat el percentatge respecte el total dels mateixos, exposant les dades cartogràficament per tal de comprendre la distribució de l’indicador.

De la mateixa manera, s’han recollit les dades estadístiques referents a la **renda familiar disponible bruta per habitant (RFDB)**. Aquest indicador ha estat triat per poder establir una relació entre les àrees turístiques i la renda familiar de les àrees en qüestió, donat que aquesta renda està influenciada tant pels ingressos de les famílies vinculats a la retribució com per l’activitat de l’administració pública mitjançant els impostos i les prestacions socials.

En darrer lloc, s’han reunit les dades resultants de l’anàlisi i s’han interrelacionat amb l’elaboració de **gràfics de dispersió** amb els indicadors treballats per poder donar resposta a les qüestions prèvies a la realització del treball.

1. 6. Estructura del Treball

En el present apartat es presenta una descripció de l'estructura de la memòria a mode de guia, tot exposant les diferents parts en que es compona.

- En primer lloc, en aquest primer apartat d'**Introducció**, es presenta un marc introductorí on s'exposen els criteris d'elecció del tema, així com la transcendència del tema escollit, concretant l'objecte d'estudi, localitzant l'àrea d'estudi i especificant els objectius i les hipòtesis de la recerca així com la metodologia emprada.
- En el segon apartat, dedicat a l'**Estat de la Qüestió**, s'exposa un resum general de la història i l'estat del turisme a Catalunya, enumerant les diferents etapes tot posant èmfasi també en l'aspecte econòmic d'aquest sector.
- En el tercer apartat, s'exposen els **Resultats de l'Anàlisi**, desenvolupats a partir de la recerca, recull i anàlisi de dades estadístiques relatives a les places d'allotjaments turístics, la població estacional i a l'economia dels habitants. Totes les dades s'obtenen i es tracten pels 30 municipis de la comarca del Maresme.
- En quart lloc, la **Discussió dels Resultats** es planteja relacionant l'anàlisi realitzada amb els objectius previstos.
- En cinquè lloc, es presenten les **Conclusions** a partir dels resultats obtinguts i la seva contrastació amb les hipòtesis formulades.
- Finalment es clou el treball amb l'apartat de **Bibliografia** on es presenten les fonts bibliogràfiques consultades així com un **Índex de Figures i Taules** i una sèrie d'**Annexos** per acompanyar la comprensió del treball en el seu conjunt.

2. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

En aquest segon apartat del treball, i amb anterioritat a la presentació dels resultats del mateix, s'exposa la presentació conceptual i temàtica de l'objecte d'estudi del TFG, en conjunt amb els coneixements que existeixen a dia d'avui sobre ella. Així mateix, es posa el focus en concretar que s'entén quan parlem de turisme a Catalunya, fent un breu resum històric; d'altra banda, i en termes generals, es tracta quina és la repercussió econòmica d'aquesta activitat en el conjunt del país per, finalment, ampliar l'escala i centrar-la al cas d'estudi, el Maresme.

2.1. El turisme

Segons el **Diccionari de la Llengua Catalana** (Institut d'Estudis Catalans), “turisme és el fet de viatjar per un país pel sol gust de conèixer-lo, per recreació”. Aquesta primera definició resulta d'una de les característiques del turisme, no gensmenys, hi ha propostes de definició més exhaustives.

L' **Organització Mundial del Turisme** (OMT), ens internacional en l'àmbit d'aquest sector, defineix el turisme com “les activitats que realitzen les persones durant els seus viatges i estades en llocs distints al seu entorn habitual, per un període de temps consecutiu inferior a un any, amb finalitats d'oci, per negoci i altres”. La OMT situa en aquesta definició les accions realitzades pel consumidor al centre de l'activitat.

Sigui quina sigui la naturalesa del fenomen turístic elegida per la seva contextualització i des d'una perspectiva integradora de totes les seves connotacions, des de la **Geografia especialitzada en turisme** es defineix el concepte com: “una pràctica social de naturalesa espacial que és generadora d'activitats econòmiques i que ha deixat de ser marginal per a convertir-se en estructural. De fet s'ha projectat sobre les diverses dimensions del conjunt de la societat malgrat els contrastos entre els països i entre els grups socials dels mateixos” (Vera et al., 1997).

En termes de desenvolupament de l'àmbit, el turisme ha experimentat un continu creixement i una profunda diversificació, convertint-se en un dels sectors econòmics que creixen amb més rapidesa del món. Aquesta dinàmica ha convertit el **turisme en un motor clau del progrés socioeconòmic** allà on és present. El turisme doncs, ha esdevingut un dels principals actors del comerç internacional, representant al mateix temps una de les principals fonts d'ingressos en tots els països (OMT).

Passant de la definició de l'objecte d'estudi i entrant al resum històric, cal destacar que des de la seva primera contextualització, fa poc més d'un segle, per la promoció de destinacions turístiques i infraestructures hoteleres, la política turística ha ampliat el seu camp i ha profunditzat en l'abast dels seus instruments (Fayos-Solà, 2004).

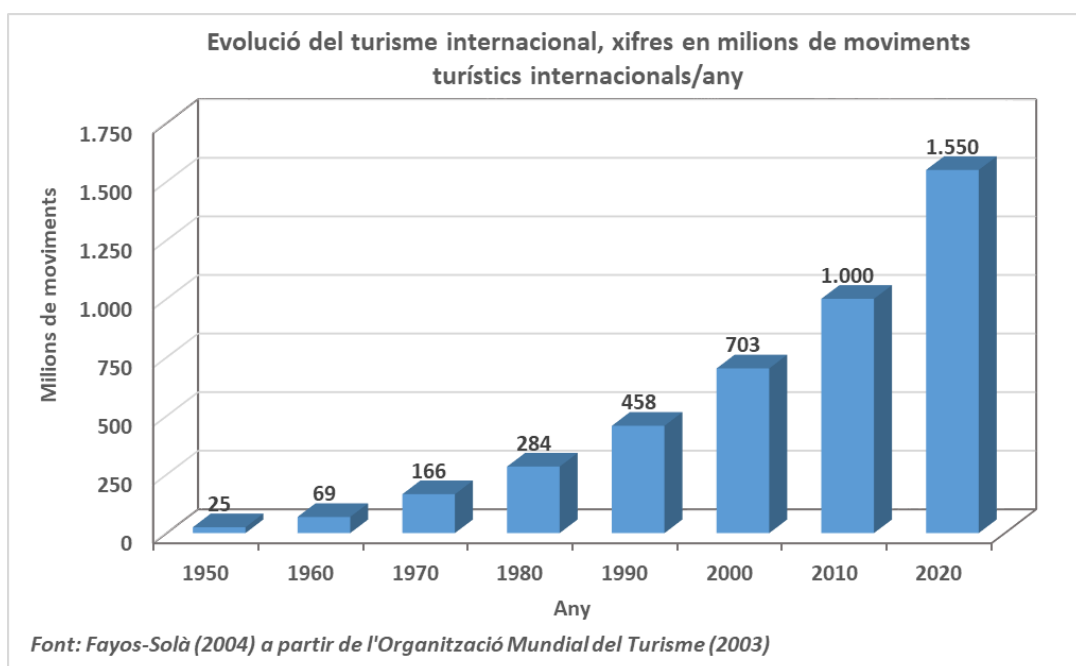
En cada moment històric, s'han dut a terme unes polítiques turístiques d'acord amb el marc general de l'economia i el context polític intern de cada país. Tot i aquestes limitacions de cada territori, Fayos-Solà (1994) resumeix el turisme en la seva idea de desenvolupament contemporani dividint-lo en 3 fases històriques:

- La **primera etapa**, anomenada **fase de producció artesana**, compresa entre el segle XIX i finalitzada a mitjans del segle XX, es caracteritza per ser intensiva en la utilització de mà d'obra; estar orientada a una producció limitada i mercats reduïts i només era destinada a classes benestants, els qui s'ho podien permetre aleshores.
- La **segona etapa**, anomenada també **fase fordiana**, té l'hegemonia fins als anys 80, i es caracteritza per l'elaboració i consum de productes estandarditzats al menor cost possible, sent aquesta producció orientada a mercats més amplis amb escassa segmentació. En aquesta etapa comença el turisme de masses.
- La **darrera etapa**, anomenada **fase postfordiana**, es caracteritza per un canvi en els patrons de comportament i consum turístic que comporten una segmentació dels mercats; la flexibilitat en els factors de producció, distribució i consum; experiències personalitzades i úniques i una major conscienciació mediambiental i territorial.

A nivell de regulació política comunitària, el turisme és una activitat a la que la Unió Europea, en el seu àmbit legislatiu, ha començat a dedicar atenció de manera global des de fa relativament poc temps, iniciant aquest apropament al sector a través de mesures d'altres polítiques comunitàries, com el tràfic internacional, transports, entre d'altres (Palomeque, 1999).

En aquest sentit, s'exposa en el següent gràfic l'evolució del nombre de moviments turístics internacionals des de mitjans del segle XX, tot contrastant amb les fases històriques.

Figura 2: Evolució i pronòstic del turisme internacional (1950-2020), xifres en milions de moviments turístics internacionals /any.

En el gràfic s'observa un **augment exponencial en el nombre de moviments internacionals** en períodes de deu anys. A partir del 1950, i coincidint amb l'inici de la fase fordiana, una etapa de bonança econòmica i una millora de les infraestructures permeté un esglaonat augment en el nombre de turistes, iniciant-se el turisme de masses com el coneixem a dia d'avui. A finals de segle XX, i amb l'aparició dels viatges "low-cost" i una major regulació i promoció, el creixement dels moviments internacionals experimenta un augment sense precedents que dura encara a dia d'avui.

El gràfic, realitzat amb dades de l'OMT del 2003, pronostica una tendència que s'ha complert de manera força precisa. L'any 2010 hi hagueren oficialment 952 milions de moviments (1.000 segons l'estimació) i el 2017 1.322 milions, que molt probablement superin l'any 2020 els 1.550 del pronòstic.

Des d'un altre marge d'anàlisi, la **creixent globalització de l'activitat turística** ha contribuït a subratllar el seu paper protagonista en el desenvolupament de països i regions, tot i que de la mateixa manera els ha fet més dependents de les expectatives i percepcions dels clients, els esdeveniments i decisions a nivell mundial (Fayos-Solà, 2004). Alguns dels impactes econòmics negatius que ha generat el turisme als territoris on és present són:

- **Inflació de preus:** Els comerços locals han pujat els preus pels turistes però també per als residents. També ha augmentat considerablement el preu del sòl derivat de processos especulatius, originant episodis de gentrificació.
- **Precarietat laboral:** Els salaris dels llocs de feina dedicats al turisme són molt baixos, a més d'una eventualitat laboral derivada de la naturalesa estacional del turisme. Finalment, els contractes laborals són temporals i amb jornades parcials.

2.2. El turisme a Catalunya

Des dels inicis del turisme a Catalunya a partir de l'aparició de l'excursionisme català a finals del segle XIX, mogut per l'aparició dels clubs alpins i els ideals patriòtics de la Renaixença (Jiménez & Prats, 2006) fins al turista estranger amb xanquetes i mitjons que passeja per les Rambles a dia d'avui, han existit multituds de raons, opcions i experiències que han permès a Catalunya liderar un paper turístic capdavanter en tot l'estat espanyol i part de l'estranger.

Tanmateix, i tenint en compte la naturalesa geogràfica del turisme, Catalunya disposa d'una àmplia varietat d'espais turístics favorables, com són: les àrees litorals; les àrees rurals; els espais de muntanya i les zones urbanes i metropolitanes. **El territori català conté, en la seva relativa reduïda extensió, tot un ampli ventall d'espais geogràfics molt diversos que han propiciat un ràpid i enorme desenvolupament de la indústria turística a casa nostre.**

A més dels factors geogràfics anteriorment citats, **Catalunya té una sèrie d'avantatges en termes de factors espacials, com és la localització propera als països d'origen dels turistes** (proximitat al mercat); **continuitat física continental amb els principals països emissors** i la característica de ser una **regió de pas cap a altres destinacions turístiques peninsulars**.

En aquest sentit i concretant ja els diferents casos concrets de Catalunya, la **Costa Brava** i la **Costa Daurada** es van consolidar ràpidament com exponents clàssics del turisme de sol i platja. Per l'altre costat, la muntanya, i especialment l'àmplia capçalera pirenaica, ha fonamentat el desenvolupament del turisme d'hivern, tenint la màxima expressió en l'estació de **Baqueira-Beret**, tot permetent la implantació del turisme rural i d'aventures. Així mateix, **Barcelona** va esdevenir una gran potència turística arrel de la reconversió i promoció de la ciutat durant els Jocs Olímpics del 1992 (Jiménez & Prats, 2006).

2.2.1. Inicis i evolució del turisme a Catalunya

En termes històrics, Catalunya va començar a experimentar episodis de turisme amb l'aparició de l'**excursionisme** català (segle XIX), promogut per les nombroses associacions excursionistes que van començar a descobrir el territori, tot explicant-lo, fotografiant-lo i compartint-lo, això si, gairebé en exclusivitat a viatgers autòctons, locals i sobretot aristòcrates i burgesos que es desplaçaven en època estival per períodes de vacances relativament llargs (Jiménez & Prats, 2006).

No fou fins més tard, amb l'**aparició i extensió de la xarxa de ferrocarril** per tota la costa catalana i part de l'interior, que es va començar a desenvolupar el seu potencial turístic a partir de les relatives facilitats de moviment que va permetre l'aparició d'aquest transport. No només la costa catalana, protagonista de la primera línia de la península (Barcelona-Mataró), es va convertir en un destí turístic emergent sinó que la reducció de les distàncies també va propiciar l'aparició de l'esquí alpí amb l'obertura de les estacions de la Molina (1922) (figura 3) i Núria (1931) (Grup FGC, 2017).

Figures 3 i 4: Fotografia de les estacions de ferrocarril de La Molina als anys 20 (esquerra) i de Calella a finals del segle XIX (dreta) (Font: Grup FCG i Renfe Operadora, 2017).

Entre altres esdeveniments, es va haver d'esperar fins als anys 50 del segle passat, amb l'**aparició del SEAT 600** a una nova revolució turística. Amb l'aparició d'aquest automòbil, que molts qualifiquen de la implantació de la democratització del vehicle propi, es podria assegurar que es va iniciar alhora la democratització turística, i amb ella, l'aparició del turisme de masses (etapa fordista). Més avançant en el temps ja, la darrera revolució turística la va protagonitzar un altre mètode de transport més ràpid, l'avió, qui, amb l'aparició dels vols "**low cost**", va tornar a generar un gir en la indústria turística que encara avui dura. Com a exemple, les dades més recents exposen que el 2017 els aeroports catalans van rebre 18,7 milions de passatgers de vols internacionals, el 65,6% dels quals van fer els desplaçaments amb companyies de baix cost (Generalitat de Catalunya, 2018).

Deixant de banda el breu resum històric i entrant en les dades estadístiques que permeten observar l'evolució i la posició del sector turístic a Catalunya, segons la Generalitat de Catalunya (2018), els principals mercats emissors de turisme estranger a Catalunya són: França (23,5 %), el Regne Unit (11,4 %) i Alemanya (8,2 %). Pel que fa a les raons del visitant, un 84,2 % del turisme estranger ve a Catalunya per oci i vacances; un 8,0 % per treball, negocis, fires i congressos, i la resta, per motius diversos. El mitjà de transport més emprat pel turisme estranger va ser l'avió (70,4 % del total), amb un pes molt superior del que

mostrava l'any 2007, quan va assolir el 55,0 %. També destaca l'ús del vehicle privat, que va suposar el 21,4 % dels desplaçaments el 2017.

Seguint amb les dades estadístiques, a continuació es presenta un gràfic, realitzat a partir del recull de dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE) on es mostra l'evolució dels viatgers a les principals destinacions espanyoles entre els anys 1999 i 2018.

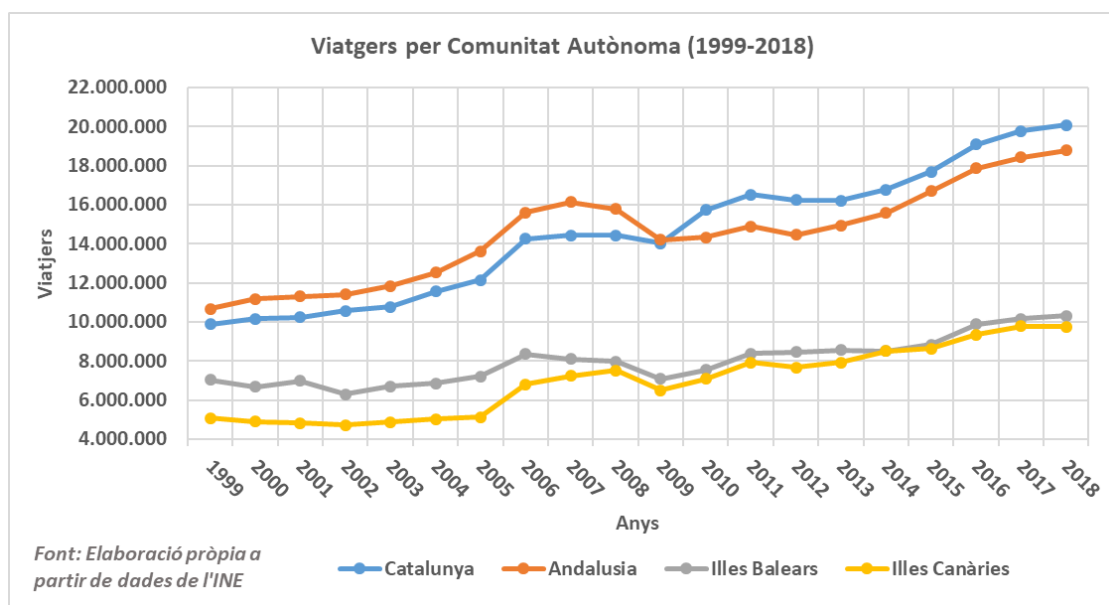

Figura 5: Evolució del número total de viatgers per Comunitat Autònoma (1999-2018).

Com es pot observar en la figura 5, l'augment de viatgers es dona de manera regular en les principals destinacions turístiques espanyoles, sent l'any de l'esclat de la crisi i el següent (2008 i 2009) els únics on hi ha una marcada davallada dels viatgers. En aquest recull, Catalunya lidera la presència de viatgers a partir de l'any 2010, mantenint-ho fins a dia d'avui.

Cal remarcar que aquestes dades recullen els viatgers (entesos segons l'INE com la persona que realitza una o més pernoctacions seguides en el mateix allotjament) estrangers i els nacionals, i només tenen en compte els viatgers i no les pernoctacions, és per aquesta raó que Catalunya lidera la posició a partir de l'any 2010, en disputa amb Andalusia. En el cas de les pernoctacions, les Illes Canàries és la destinació que més en registra per una raó de distància respecte el mercat de turistes.

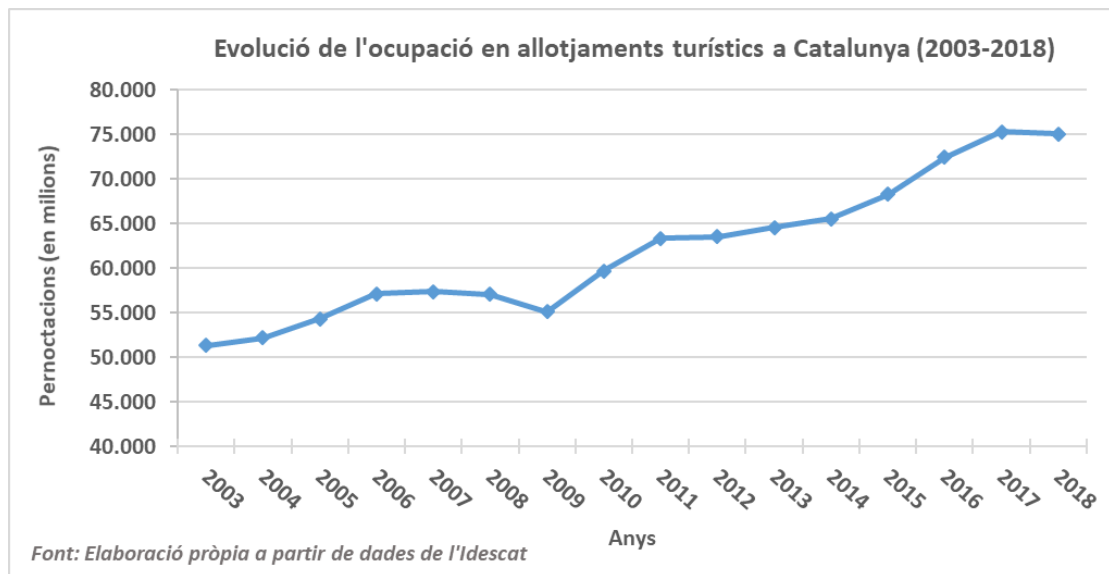

Figura 6: Evolució de l'ocupació en allotjaments turístics a Catalunya (1999-2018).

En la figura 6 es pot observar l'evolució de l'ocupació en allotjaments turístics a Catalunya, inclosos els hotels, càmpings i establiments de turisme rural per al període del 2003 al 2018, essent expressats en milions de pernoctacions. L'augment de les pernoctacions és evident al llarg dels anys amb l'excepció del 2008 i 2009 degut a l'afectació de l'esclat de la crisi econòmica, després però, recupera ràpidament la tendència a l'alça.

Aquestes dades destaquen la importància del sector turístic a Catalunya i el seu augment des de principis de segle. En el següent apartat es mostren les dades econòmiques que posen en rellevància la dimensió d'aquest sector.

2.2.2. Dimensió econòmica del turisme a Catalunya

Com s'ha citat amb anterioritat, el **turisme ha esdevingut un dels motors fonamentals de l'economia catalana**. Segons recull el darrer TEC (Trets de l'Economia Catalana) del 2017, el pes del turisme en l'economia de Catalunya va representar un 12% del PIB, percentatge que representen 26.776.680 Euros. En la següent figura s'exposa l'evolució del PIB referent a les activitats turístiques durant el període 2000-2017.

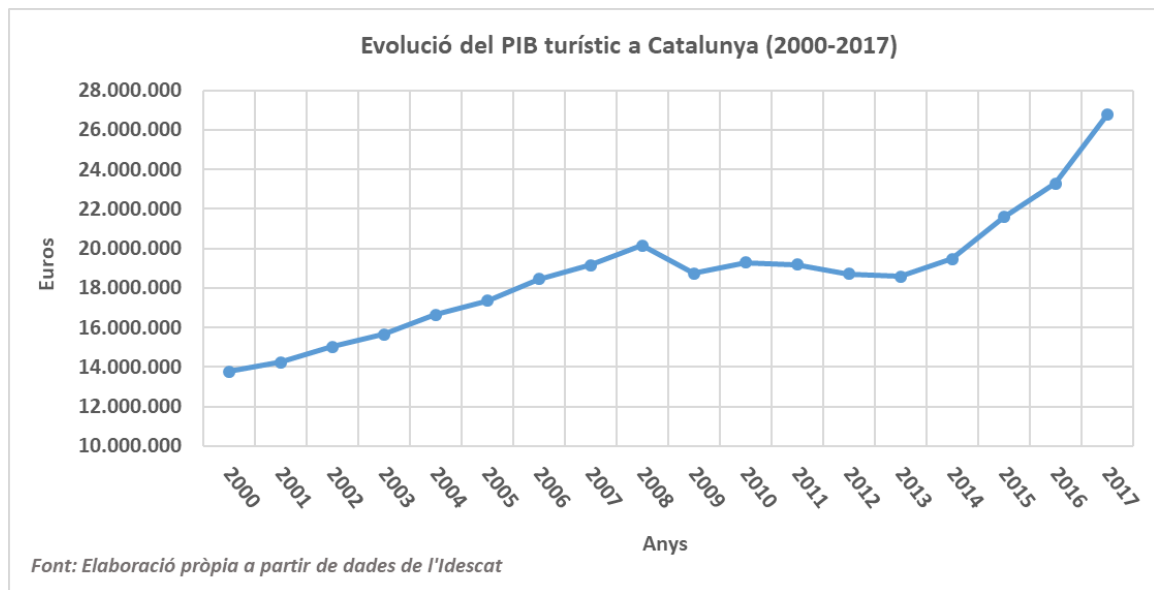

Figura 7: Evolució del PIB turístic a Catalunya (2000-2017).

En la figura 7 es mostra la **tendència a l'alça que segueix el PIB turístic a Catalunya**, sent només destacable la baixada del mateix indicador entre els anys 2008 i 2009, fruit de la recessió econòmica. El major augment d'aquesta dada es mostra en els darrers anys del període, on la xifra augmenta dels prop de 20 milions d'euros l'any 2014 als 26,8 milions del 2017.

D'altra banda, l'oferta turística de Catalunya està composta per un total de 696.759 places d'allotjament (2017), que, segons dades de l'Eurostat, les places turístiques de Catalunya representen un 22,1% del total d'Espanya, i un 2,5% de la UE (Generalitat de Catalunya, 2018).

Pel que fa a la població ocupada en la indústria turística, durant el darrer trimestre de l'any 2017, l'ocupació s'estimava en 458.500 persones, xifra que representa el 18,9% dels ocupats a Catalunya en el sector serveis i el 13,8% del total. L'ocupació en les activitats turístiques va créixer un 13,9% respecte l'any anterior, destacant el fet que el creixement en els serveis en general i el conjunt de l'economia foren menys intensos (+1,9% i +3,5%, respectivament) (Generalitat de Catalunya, 2018).

Origen de la despesa turística a Catalunya (2017)

2017	Euros	% de variació darrer any
Catalunya	1.697.000	10,4 %
Resta de l'Estat	1.902.000	2,4 %
Turisme estranger	19.224.000	10,1 %
Total	22.823.000	9,4 %

Taula 2: Origen de la despesa turística a Catalunya (2017) (Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE).

En la taula 2 s'observa com la principal font econòmica del turisme a Catalunya prové de la despesa del turisme estranger, qui, amb un 84% del total, lidera l'auge en aquest sector. La despesa del turista nacional es divideix en el turista de la pròpia comunitat autònoma o el de la resta de l'estat. Es fa palès que el turista del propi territori fa un consum força elevat del mateix ja que en el cas espanyol, que representa molt més mercat, no figura una gran despesa, a més de representar només el 13,4% del turisme a Catalunya (INE, 2018). Pel que fa a la despesa diària per persona, puja fins als 185 euros, 19 per sobre de la mitjana estatal que es situa als 146€.

D'altra banda, un dels principals punts febles d'aquest sector és l'estacionalitat que presenta, tot i que en els darrers anys ha anat variant la tendència amb l'augment del turisme de negocis, segueix sent predominant l'arribada de turistes en època estival (model turístic clàssic de sol i platja) coincidint amb la vinguda del bon temps.

2.3. El turisme al Maresme

Segons el **Pla Estratègic de Desenvolupament Econòmic de la Comarca del Maresme** publicat al juliol del 2014 pel Consell Comarcal del Maresme: el clima, el medi físic, el patrimoni cultural i els valors turístics són alguns dels factors que converteixen el Maresme en un pol d'atracció de turistes. Tanmateix, la bona accessibilitat que li brinda l'amplia xarxa de carreteres i ferrocarril, és un altre de les raons de la bona acollida turística i residencial que té la comarca.

Així doncs, moltes de les poblacions de la comarca han esdevingut durant el darrer segle ciutats dormitori, on pràcticament han quedat excloses les demès activitats tradicionals que allí s'hi realitzaven. Cal destacar, altrament, l'agricultura i floricultura que encara sobreviu en extensos hivernacles al llarg del centre i nord de la comarca. I finalment, una destacable activitat econòmica present en gran part de la comarca litoral que tracta aquest treball, el turisme.

A nivell històric, el turisme és present a la comarca del Maresme des de l'inici d'aquesta activitat al nostre país el segle passat, com ja s'ha citat amb anterioritat gràcies al desenvolupament de noves infraestructures de transport. La proximitat de la comarca amb la capital del país, Barcelona, va ser també un dels fets que va propiciar el desenvolupament d'aquesta activitat al llarg del segle XX.

Una part de la comarca es caracteritza doncs per haver **evolució al llarg dels anys a partir del model turístic clàssic de sol i platja**, gràcies al seu principal recurs, un total de 49 platges que s'estenen al llarg de la franja litoral entre ports esportius. A partir dels anys 50, l'arribada de turistes va començar a determinar l'evolució urbana d'algunes poblacions com Calella, on es va iniciar la construcció de les infraestructures hoteleres que portarien aquesta població a esdevenir un destí turístic clàssic de la costa mediterrània.

En relació a la promoció de la zona, els propis ajuntaments turístics són els que tenen competències en matèria de promoció i informació turística a través de regidories de turisme, patronats municipals de turisme i oficines municipals de turisme.

D'altra banda, les competències en matèria turística a l'estat espanyol estan transferides a les mateixes comunitats autònomes. En el cas català, l'**Agència Catalana de Turisme (ACT)**, organització depenent del Departament d'Empresa i Coneixement de la Generalitat de Catalunya, s'encarrega de dur a terme les polítiques de promoció turística de tot el territori català com a destinació de referència, basada en la seva qualitat i rendibilitat social i econòmica (ACT).

Per tal d'organitzar i millorar la promoció turística, l'ACT, ha desenvolupat les **marques turístiques de Catalunya** agrupant espais del territori que tenen trets diferencials entre ells i comuns dins de cada marca, tot delimitant actualment nou espais: Barcelona Única; Costa Barcelona; Costa Brava; Costa Daurada; Paisatges Barcelona; Pirineus; Terres de l'Ebre; Terres de Lleida i Val d'Aran. Com s'observa, el recurs d'emprar la marca i renom de "Barcelona" és repeteix en tres ocasions, una de les quals engloba la comarca del Maresme, "Costa Barcelona" (2011), anteriorment amb marca pròpia anomenada "Costa de Barcelona-Maresme".

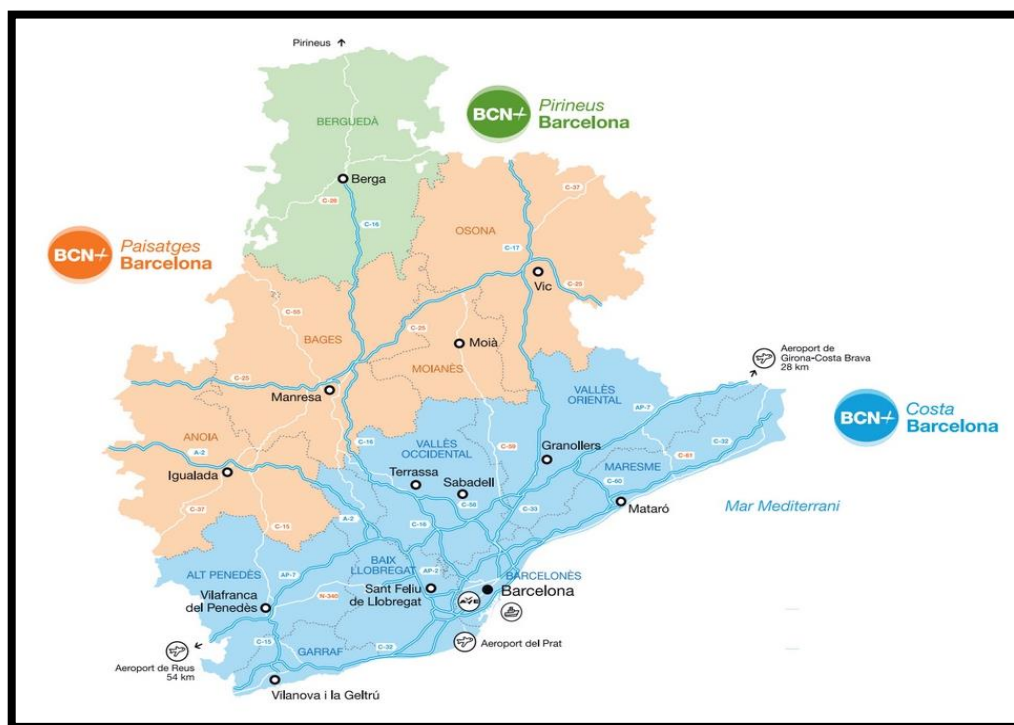

Figura 8: Marques turístiques amb el nom "Barcelona" (Font: Agència Catalana de Turisme).

En la figura 8 apareix quin és l'extensió territorial de les marques turístiques més properes a la capital catalana i les quals empen el renom de Barcelona com al·licient per a una major atracció turística possible, tot aprofitant l'èxit de la marca "Barcelona". Tot i la relativa distància a la costa i separació física (serralada litoral), algunes comarques com els dos Vallesos han estat inclosos a la marca "Costa Barcelona", amb criteris de millora del número de visitants.

2.3.1. Aspectes econòmics del turisme al Maresme

Com s'ha anat exposant, el turisme a la comarca del Maresme és una activitat destacada en algunes de les seves poblacions, és per això que en aquest treball s'intenta veure quines són les **poblacions que concentren la majoria de l'activitat turística** i on, per tant, el turisme és una activitat econòmica important.

Pel que fa a dades estadístiques, es presenten algunes de les més rellevants en referència a l'activitat econòmica del turisme a la comarca costanera. L'any 2017, un 29,7% dels turistes que es van allotjar a les comarques de l'entorn de Barcelona ho van fer **al Maresme** (figura 9), posicionant-se com la **primera comarca** en nombre de turistes per davant del Baix

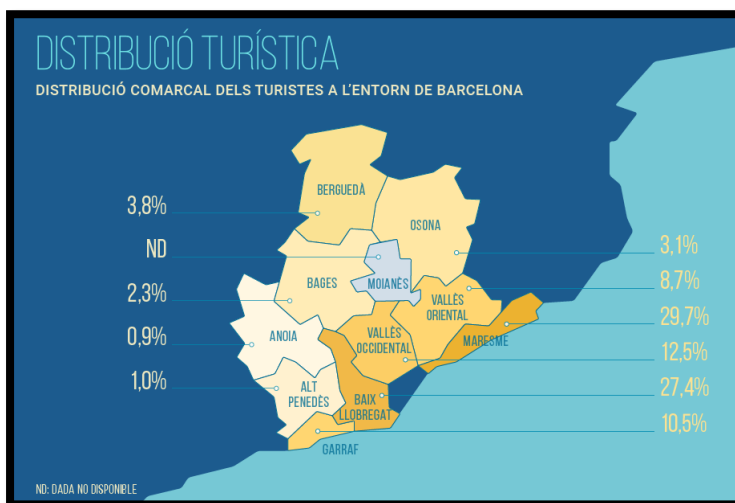

Figura 9: Distribució comarcal dels turistes a l'entorn de Barcelona (Font: Observatori per a la qualitat del turisme al Maresme, 2017).

Llobregat. En termes econòmics, el Maresme va abastar un 40,0% del total de la taxa turística recaptada a les comarques de l'entorn de Barcelona, fet que representa 2,5 milions d'euros, situant-se 18,5 punts per sobre del Baix Llobregat, la segona comarca en recaptació (Observatori per a la qualitat del turisme al Maresme, 2018).

Places d'allotjament turístic al Maresme segons tipologia (2017)

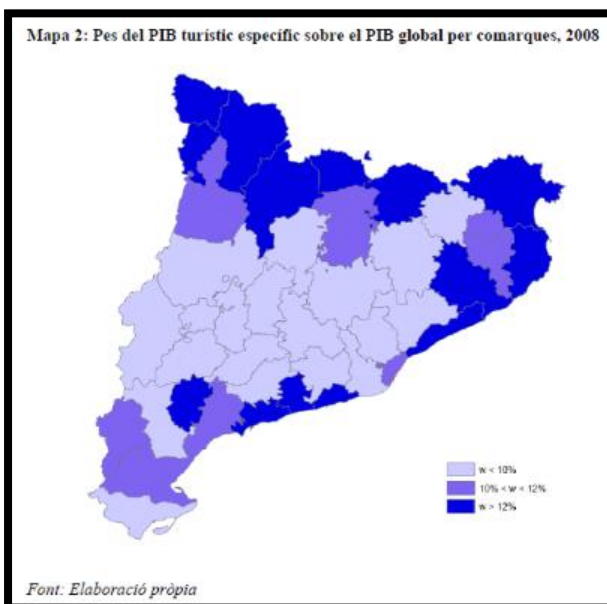
2017	Places	% respecte total de la província	% respecte el total de Catalunya
Hotel	31.515	23,42%	11,01%
Hostals i Pensions	1.346	12,03%	5,15%
Càmping	18.876	42,57%	6,95%
Turisme Rural	135	2,67%	0,71%

Taula 3: Places d'allotjament turístic al Maresme segons tipologia (2017) (Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat).

La taula 3 mostra el **número de places d'allotjament turístic totals** que es troben a la comarca del Maresme, desglossades en tipus d'establiments. Alhora s'ha fet la percentualització respecte el total de places de la província de Barcelona i respecte el conjunt de Catalunya. S'observa com el Maresme representa un quart del total de les places d'hotel de la província, i 1 de cada 10 del total de Catalunya, remarcant la **importància turística d'aquesta comarca** en la pròpia província i en el conjunt del territori.

L'altre dada rellevant són les places de càmping que es troben al Maresme, que representen gairebé la meitat de les places que es troben a la província, però només el 7% del total de Catalunya. La costa del Maresme doncs, destaca turísticament en el nombre de places de càmping respecte la província.

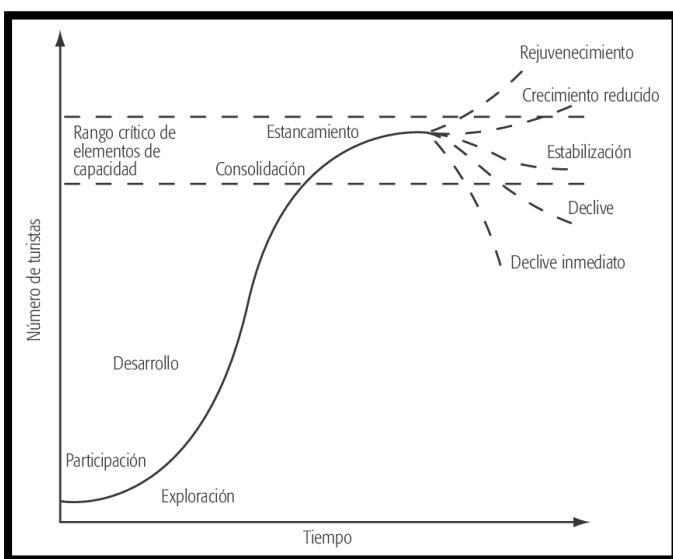
Figura 10: Pes del PIB turístic específic sobre el PIB global per comarques, 2008 (Font: Duro et al. 2010).

En termes econòmics, segons una primera estimació del PIB turístic per comarques (figura 10), l'any 2008, la comarca del **Maresme** va ser una de les **més destacades del principat**. Amb un 13,9% del PIB turístic, se situava com la desena comarca en aportació del turisme al PIB, sent, a més, 3 punts per sobre de la mitjana de Catalunya, que se situava en un 10,9%.

En relació a l'ocupació, l'estudi sobre l'ocupació turística específica recollia que durant el 2008, hi va haver un 14% d'ocupació en la indústria turística al Maresme, sent la catorzena comarca del principat en percentatge d'ocupats en aquest sector i posicionant-se 2,3 punts per sobre de la mitjana de Catalunya que es va situar a l'11,7% (Duro et al. 2010). La comarca del Maresme doncs es situa per sobre de la mitjana del país en qüestió del sector turístic, destacant la importància d'aquest per al conjunt de la població de la comarca costanera.

2.3.2. La diversificació de l'oferta

Amb el pas dels anys, i d'acord amb el **model de cicle de vida de les destinacions turístiques de Butler (1980)** (figura 11), algunes destinacions clàssiques de la comarca del Maresme van assolir l'etapa crítica de saturació de la capacitat de càrrega de la destinació a causa de que la monopolització del model de sol i platja tradicional havia arribat a assolir la pèrdua de

Figura 11: Model de cicle de vida de les destinacions turístiques de Butler (Font: Butler, 1980).

l'atractiu de la zona per una massificació continuada obligant als promotors a reconvertir-se. Havent-se de **replantegar els seus models** i començant a plantejar la diversificació de l'oferta turística de les destinacions, van sorgir models social i territorialment més sostenibles tot millorant l'atractiu de la pròpia marca.

En el cas català, dins el marc competencial de l'administració autonòmica, l'ACT ha presentat, dins el **Pla de màrqueting turístic de Catalunya 2018-2022**, un seguit d'iniciatives a posar en marxa de manera immediata per tal de posicionar Catalunya entre les millors destinacions del món i capdavantera en la Mediterrània, tot aplicant una estratègia de creixement responsable i sostenible. Algunes d'aquestes iniciatives inclouen:

La desconcentració, la desestacionalització, la diversificació i l'augment de la despesa; oferir més experiències fora de la temporada alta i desenvolupar una estratègia de màrqueting digital treballant intensament amb web i xarxes socials.

Així mateix, alguns dels recursos principals que s'han cercat per tal d'atraure i millorar l'estada dels turistes són, per exemple, la creació del relat per al turista, oferint-li una visita única, creant l'anomenat "History Telling" del municipi. S'intenta alhora promoure la cultura de la zona per sobre de tot, destacant les tradicions, les festes, la història i la gastronomia locals.

En aquest sentit, les noves tecnologies també han facilitat una millor manera de promocionar-se, tot usant els **mitjans de comunicació "online"** com són les xarxes socials, d'una manera més immediata, eficaç i sostenible. Per exemple, des de l'espai web oficial de Costa de Barcelona, apartat de "Costa de Barcelona-Maresme", apareixen una àmplia varietat d'activitats a realitzar a partir dels recursos dels que disposa la comarca. Alguns d'ells engloben:

- Gastronomia: Diversos cellers, restaurants i mercats de la zona.
- Natura: Vies marines, rutes i senderisme pels espais naturals del Maresme.
- Cultura: Festes, museus, tradicions i llegendes de la comarca.

A més, hi ha apartats dedicats a l'**obertura a més mercats i tipologia de visitants**:

- Turisme familiar: adaptat a les necessitats de les famílies amb menors d'edat.
- Turisme esportiu: dedicat a oferir recursos i serveis d'alta qualitat adreçats a esportistes de tota categoria.
- Turisme de reunions: destinat a acollir juntes, convencions i congressos.
- Turisme accessible: adaptat a persones amb diversitats funcionals.

De tots aquests recursos es pretén **posicionar el Maresme com la comarca referent en una àmplia varietat de turisme, tot cercant l'excel·lència i una millor estada del turista en conjunció amb un òptim benestar dels residents locals.**

3. RESULTATS DE L'ANÀLISI

En aquest tercer apartat del treball, s'exposa l'anàlisi detallada del cas d'estudi en relació amb la **concentració de les places d'allotjament turístic, l'impacte del turisme sobre la població i l'impacte del turisme sobre l'economia dels habitants**. La major part d'aquest apartat és el resultat de l'obtenció, anàlisi i tractament de les dades estadístiques relatives al turisme i l'economia dels habitants dels municipis de la comarca del Maresme, així com la informació extreta de l'entrevista al President del Consorci de Promoció Turística Costa del Maresme (CPTCM).

3.1. Concentració de les places d'allotjament turístic

La distribució territorial dels turistes en un territori és una de les principals preocupacions tant pels habitants com els promotors turístics de les àrees en qüestió. En les darreres dècades les polítiques en l'àmbit turístic s'han centrat en l'actuació sobre quin és l'efecte d'altres concentracions turístiques sobre un territori, cercant les diferents maneres de poder contrarestar els efectes negatius a partir de la diversificació i desestacionalització turística.

Al Maresme, com en la majoria dels indrets turístics, hi ha **àmplies diferències de concentració turística territorial**. Aquest fet és degut majoritàriament a les condicions geogràfiques de la comarca, les quals es divideixen a grans trets en mar (litoral) i muntanya (interior). Sent el turisme de sol i platja el model predominant des de l'inici d'aquesta activitat al nostre territori, el fet que altres concentracions de turistes es localitzin a la costa no és un fet singular.

Pel que fa pròpiament a les **places d'allotjament turístic**, en el present treball s'han escollit i tractat les tres principals variacions que contempla l'Idescat, les quals engloben gran part de la totalitat de l'oferta d'**allotjaments convencionals comercialitzables**. Aquestes són:

- **Les places en Establiments Hotelers (hotels, hostals i pensions)**
- **En Càmpings**
- **En Turisme Rural**

De la mateixa manera i per poder realitzar una anàlisi més exhaustiva, s'han recollit i analitzat també el **número d'habitatges secundaris** dels municipis de la comarca, així com el número d'**habitatges d'ús turístic** (HUTs), facilitats en l'entrevista al President del CPTCM, ja que aquests també determinaran la distribució d'allotjament turístic al Maresme.

2017	Places Hoteleres (Hotels, hostals i pensions)	Càmpings	Turisme Rural	Total
Calella	10.987	2.226	0	13.213
Santa Susanna	9.707	3.066	22	12.795
Malgrat de Mar	5.919	4.416	0	10.335
Pineda de Mar	3.813	3.348	0	7.161
Canet de Mar	167	1.953	0	2.120
Mataró	874	585	0	1.459
Sant Pol de Mar	258	1.170	0	1.428
Arenys de Mar	123	1.302	0	1.425
Sant Cebrià de Vallalta el Masnou	0 63	450 360	0 0	450 423
Caldes d'Estrac	284	0	0	284
Palafolls	163	0	34	197
Tordera	81	0	15	96
Alella	84	0	0	84
Vilassar de Mar	80	0	0	80
Vilassar de Dalt	66	0	0	66
Sant Vicenç de Montalt	51	0	0	51
Cabrils	42	0	0	42
Premià de Mar	36	0	0	36
Dosrius	0	0	31	31
Cabrera de Mar	28	0	0	28
Sant Iscle de Vallalta	0	0	23	23
Premià de Dalt	20	0	0	20
Sant Andreu de Llavaneres	15	0	0	15
Tiana	0	0	10	10
Areny de Munt	0	0	0	0
Argentona	0	0	0	0
Montgat	0	0	0	0
Òrrius	0	0	0	0
Teià	0	0	0	0

Taula 4: Places d'allotjament turístic al Maresme segons tipologia, per municipis (ordre descendent) (2017) (Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat).

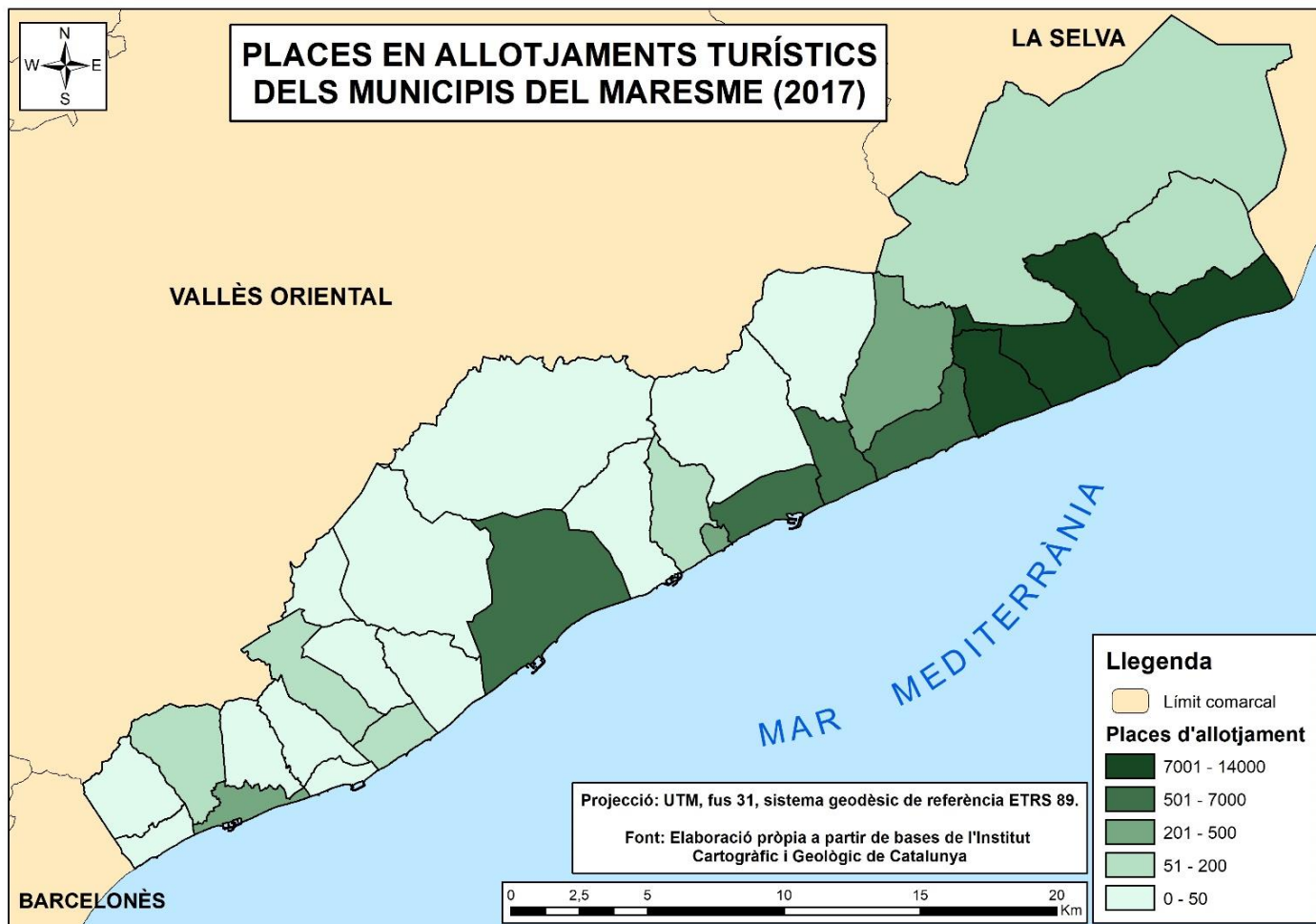

Figura 12: Places en allotjaments turístics dels municipis del Maresme (Font: Elaboració pròpia a partir de bases de l'ICGC).

La taula 4 i la figura 12 mostren el número de **places en allotjaments turístics** dels municipis del Maresme durant l'any 2017. Com s'observa a primer cop de vista a la figura 12, l'espai geogràfic que compta amb un **nombre més alt d'aquesta tipologia d'establiments és la zona costanera del nord del Maresme**, que enllaça alhora amb la zona litoral de la comarca de la Selva i punt d'inici de la **Costa Brava**. D'altra banda, la major part dels municipis que no formen part de la primera línia de mar, així com els situats més a l'**extrem sud** de la comarca són els que compten amb un **nombre més reduït de places d'allotjaments turístics**.

El conjunt de municipis amb major número de places turístiques (de les 7.001 a les 14.000) són: Calella de Mar (13.213), Santa Susanna (12.795), Malgrat de Mar (10.335) i Pineda de Mar (7.161). Dins d'aquest grup, el predomini és per les places hoteleres en tots els casos (de les prop d'11.000 de Calella a les 3.800 de Pineda), seguides pels càmpings (de les 4.400 de Malgrat a les 2.226 de Calella), però destaca l'absència de turisme rural amb excepció de 22 places a Santa Susanna.

En un ordre inferior, s'hi troben els municipis de 501 a 7.000 places en allotjaments turístics. Són els pobles costaners que limiten a l'extrem sud amb els citats anteriorment: Canet de Mar (2.120), Sant Pol de Mar (1.428), i Arenys de Mar (1.425). Dins d'aquest grup, en canvi, el predomini és per places de càmping (de les 1.950 de Canet a les 1.170 de Sant Pol), seguides per les places hoteleres (258 a Sant Pol, 167 a Canet i 123 a Arenys de Mar), però també sense presència de turisme rural.

La capital, Mataró, també s'inclou dins aquest grup, amb una oferta de 1.459 places repartides entre gairebé 900 places hoteleres i poc menys de 600 de càmpings, sense cap establiment de turisme rural.

La tercera agrupació comprèn els pobles que tenen entre 201 i 500 places turístiques: Sant Cebrià de Vallalta, el Masnou i Caldes d'Estrac. Als dos primers hi predominen els càmpings, mentre al darrer prenen força les places hoteleres fruit de la seva situació a primera línia de mar.

El quart conjunt inclou els que van entre les 51 i les 200 places: Palafolls, Tordera, Alella, Vilassar de Mar, Vilassar de Dalt i Sant Vicenç de Montalt. En tots ells només hi ha places hoteleres ja sigui en hotels, hostals i pensions, llevat dels dos primers on també hi ha 34 i 15 places de turisme rural respectivament.

El darrer conjunt de municipis inclou els que van entre les 0 i les 50 places d'allotjament, i són la major part de pobles de la comarca: Cabrials, Premià de Mar, Dosrius, Cabrera de Mar, Sant Iscle de Vallalta, Premià de Dalt, Sant Andreu de Llavaneres, Tiana, Arenys de Munt, Argentona, Montgat, Òrrius i Teià.

Cabrils, Premià de Mar, Cabrera de Mar, Premià de Dalt i Sant Andreu de Llobregat, a primera línia litoral, tan sols compten amb places hoteleres; contràriament, Dosrius, Sant Iscle de Vallalta i Tiana tan sols compten amb allotjaments de turisme rural fruit de la seva posició més interior i per tant més muntanyenca dins la comarca.

Per últim, ressalta el fet que hi ha cinc municipis que no compten amb absolutament cap plaça d'allotjaments turístic: Arenys de Munt, Argentona, Montgat, Òrrius i Teià.

Altrament, s'han utilitzat també el número d'**habitatges de segona residència**, fent el càlcul respecte el total d'habitatges. Tot i no ser oferta directe en allotjaments turístics, s'han recollit donat que aquesta tipologia d'habitatge també afecta a l'objecte d'estudi d'aquest TFG.

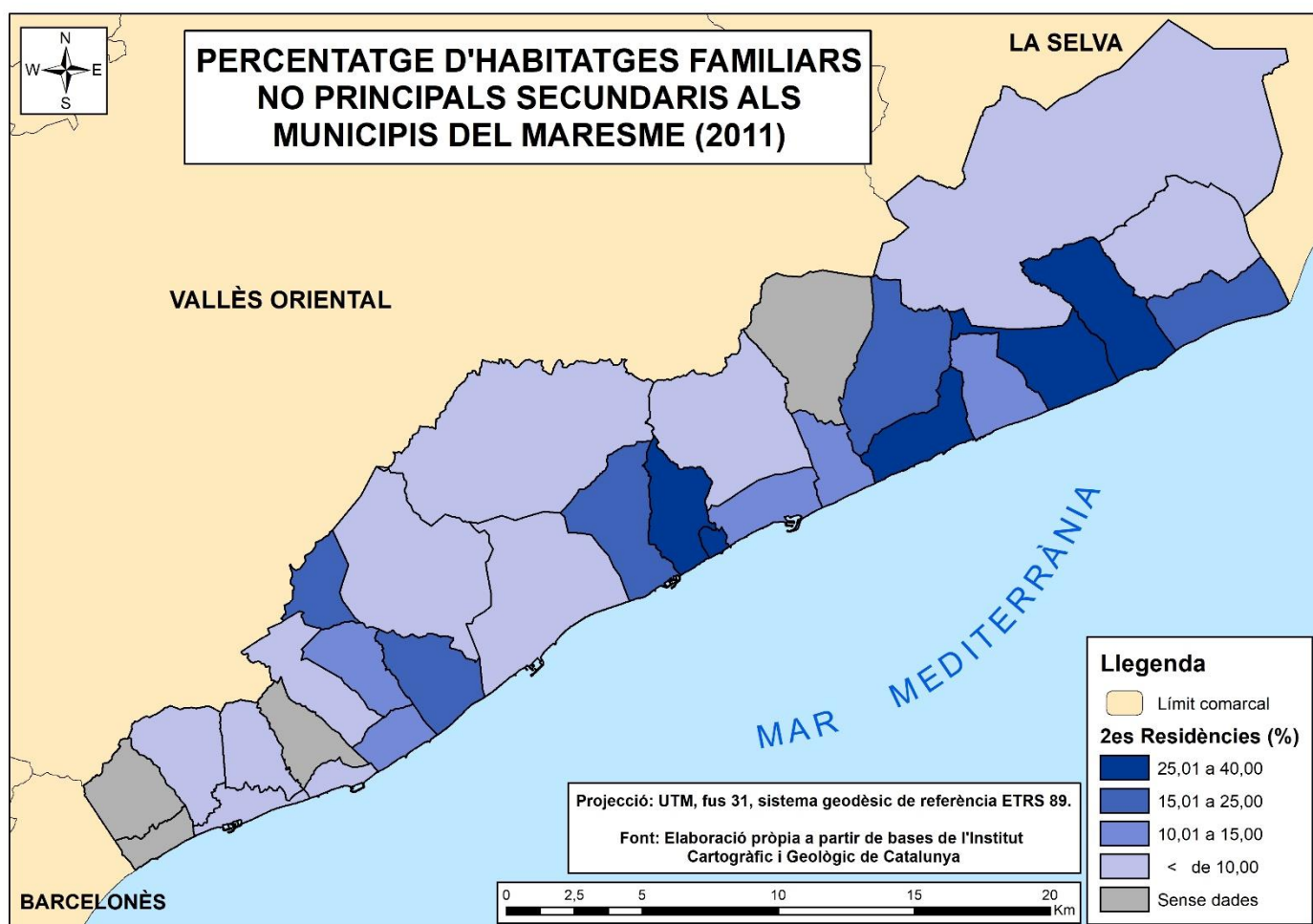

Figura 13: Percentatge d'habitatges familiars no principals secundaris dels municipis del Maresme (Font: Elaboració pròpia a partir de bases de l'ICGC).

2011	Habitatges familiars principals	Habitatges familiars no principals secundaris	Habitatges familiars total	% d'habitatges familiars no principals secundaris
Alella	3.324	178	3.872	4,60 %
Arenys de Mar	5.995	1.128	8.475	13,31 %
Arenys de Munt	3.192	242	4.332	5,59 %
Argentona	4.102	549	5.411	10,15 %
Cabrera de Mar	1.606	441	2.264	19,48 %
Cabrils	2.423	371	3.087	12,02 %
Caldes d'Estrac	1.226	485	1.940	25,00 %
Calella	7.519	1.559	10.615	14,69 %
Canet de Mar	5.613	1.307	7.720	16,93 %
Dosrius	1.954	196	2.255	8,69 %
Malgrat de Mar	6.969	2.106	10.184	20,68 %
Masnou, el	8.837	908	10.366	8,76 %
Mataró	47.081	1.272	54.310	2,34 %
Montgat	4.351	Sense dades	4.731	Sense dades
Òrrius	253	78	358	21,79 %
Palafolls	3.438	315	4.238	7,43 %
Pineda de Mar	10.390	4.541	16.355	27,77 %
Premià de Dalt	3.755	Sense dades	4.162	Sense dades
Premià de Mar	10.891	1.132	13.088	8,65 %
Sant Andreu de Llanereres	3.785	1.148	5.796	19,81 %
Sant Cebrià de Vallalta	1.296	382	2.028	18,84 %
Sant Iscle de Vallalta	476	Sense dades	619	Sense dades
Sant Pol de Mar	1.986	1.449	3.697	39,19 %
Sant Vicenç de Montalt	2.079	1.318	3.549	37,14 %
Santa Susanna	1.225	602	1.978	30,43 %
Teià	2.164	185	2.478	7,47 %
Tiana	2.887	Sense dades	3.096	Sense dades
Tordera	6.275	814	8.459	9,62 %
Vilassar de Dalt	3.440	313	4.044	7,74 %
Vilassar de Mar	7.666	1.129	9.895	11,41 %
Maresme	166.198	24.500	213.402	11,48 %

Taula 5: Habitatges, per tipus i per municipis (2011) (Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat).

En la figura 13 i la taula 5 es mostra quin és el percentatge d'**habitatges de segona residència** als municipis de la comarca del Maresme per a l'any 2011. L'any escollit ve determinat per les darreres dades disponibles d'acord amb el Cens de població i habitatges de l'INE. D'ambdós ítems s'observa com es **repeteix en gran part el patró de la localització geogràfica de les places d'allotjaments turístics**. Els **municipis amb un ampli percentatge de segones residències es concentren en gran part al nord de la comarca, sent alhora els que es troben arran de la línia de costa**. Altrament, **gran part dels municipis del sud i de l'interior de la comarca són els que registren un percentatge més reduït d'habitatges de segona residència**.

Els municipis on es troben més segones residències, i que engloben el conjunt de viles amb entre el 25,01% i el 40% de segones residències són: Sant Pol de Mar, amb un 39% del total, seguit per Sant Vicenç de Montalt amb un 37%, Santa Susanna amb un 30% i Pineda de Mar amb el 28%.

En el següent grup de municipis, que inclouen els que registren entre el 15,01% i el 25% de les 2es residències es troben: Caldes d'Estrac (25%), Òrrius (22%), Malgrat de Mar (20,68%), Sant Andreu de Llavaneres (19,81%), Cabrera de Mar (19,5%), Sant Cebrià de Vallalta (18,84%) i Canet de mar (16,93%). D'aquest segon grup destaquen Òrrius i Sant Cebrià de Vallalta ja que són els primers municipis de muntanya que tenen un elevat nombre de segones residències a la comarca.

El tercer conjunt comprèn els pobles que tenen entre el 10,01% i el 15% d'habitatges de 2a residència, aquests són: Calella, Arenys de Mar, Cabrils, Vilassar de Mar i Argentona. Calella és un dels municipis de la costa nord del Maresme que registra menys habitatges d'aquesta tipologia a causa de que la seva especificació turística es basa en les places d'allotjament hotel·ler, com s'ha presentat amb anterioritat.

El darrer grup engloba els municipis que registren menys del 10% de 2es residències, entre els quals es troben Tordera, el Masnou, Dosrius, Premià de Mar, Vilassar de Dalt, Teià, Palafolls, Arenys de Munt, Alella i en darrer lloc, la capital comarcal, Mataró, sent el municipi que menys segones residències registra, un 2,3% del total. Per últim, destacar que no existeixen dades pels municipis de Montgat, Premià de Dalt, Sant Iscle de Vallalta i Tiana.

D'altra banda, es presenten el número d'**habitatges d'ús turístic** (HUTs), els quals també s'han considerat una tipologia d'allotjament turístic, objecte d'estudi del present treball. Les dades subministrades pel Consorci de Promoció Turística Costa del Maresme corresponen a l'actualització d'abril del 2019, sent per tant, les dades més actuals de l'estudi realitzat.

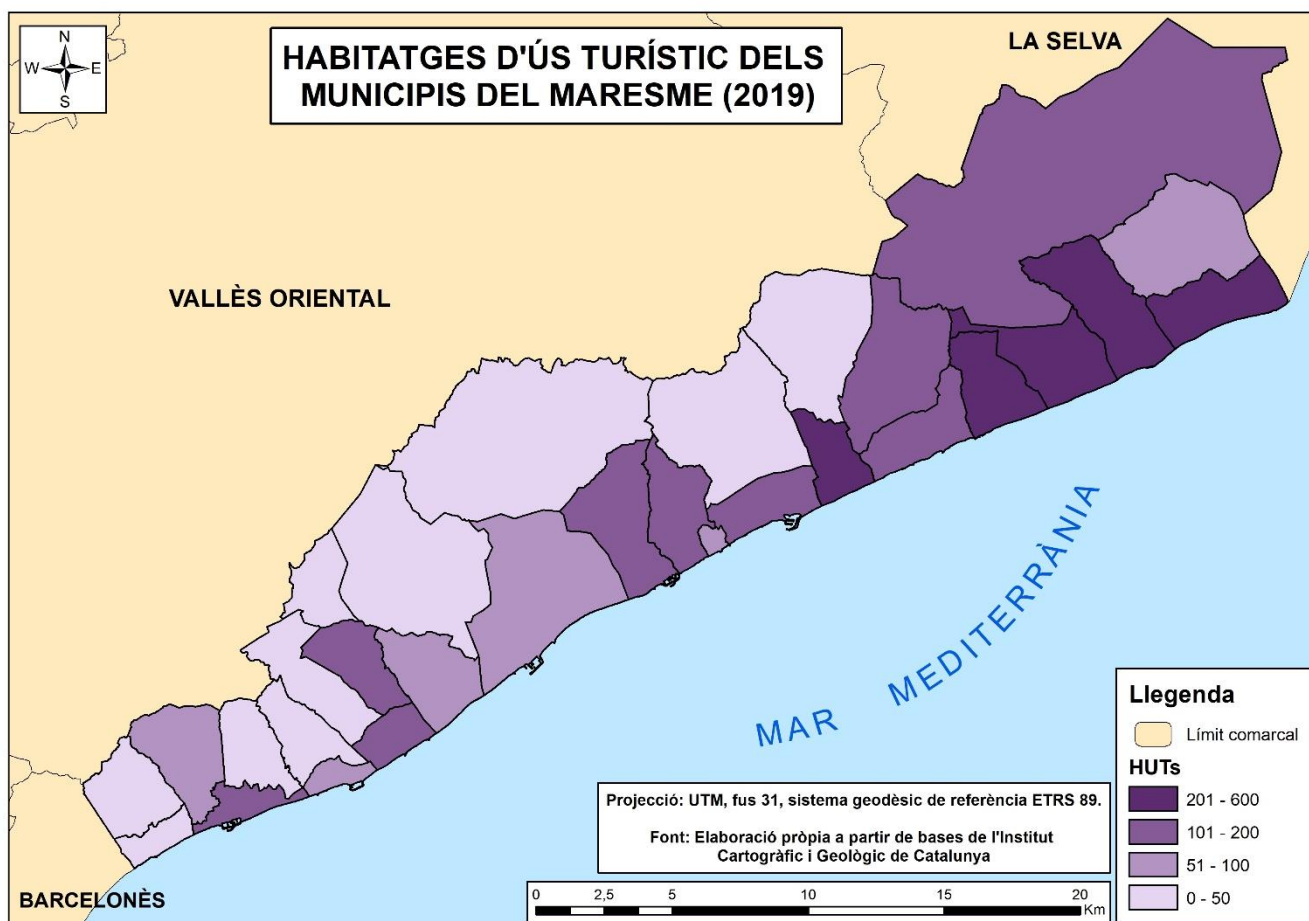

Figura 14: Habitatges d'ús turístic als municipis del Maresme (Font: Elaboració pròpia a partir de bases de l'ICGC).

La figura 14 i la taula 6 mostren el número d'**habitatges d'ús turístic** dels municipis del Maresme a data d'abril del 2019. De la figura 14 s'extreu, a primer cop d'ull, que l'àrea geogràfica que compta amb un **número més elevat d'aquesta tipologia d'establiment turístic és la zona litoral de comarca**. De la mateixa manera, els municipis que registren un **número més elevat d'HUTs són els localitzats al nord del Maresme**, més propers a la Costa Brava. D'altra banda, destaca que els municipis que tenen **menys HUTs es troben a la zona interior de la comarca**, localitzats al **centre i sud** de l'àrea d'estudi.

2019	Habitatges d'Ús Turístic (HUTs)
Alella	72
Arenys de Mar	140
Areny de Munt	47
Argentona	39
Cabrera de Mar	54
Cabrils	107
Caldes d'Estrac	80
Calella	369
Canet de Mar	209
Dosrius	8
Malgrat de Mar	251
el Masnou	134
Mataró	85
Montgat	25
Òrrius	4
Palafolls	69
Pineda de Mar	573
Premià de Dalt	48
Premià de Mar	72
Sant Andreu de Llavanes	148
Sant Cebrià de Vallalta	110
Sant Iscle de Vallalta	10
Sant Pol de Mar	192
Sant Vicenç de Montalt	142
Santa Susanna	363
Teià	12
Tiana	11
Tordera	114
Vilassar de Dalt	21
Vilassar de Mar	168

Taula 6: Habitatges d'ús turístic als municipis del Maresme (2019)
(Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Consorci de Promoció Turística Costa del Maresme).

Entre els municipis que registren un major número d'HUTs i que s'engloben entre els 201 i 600 habitatges d'aquesta tipologia es troben els següents municipis: Pineda de Mar amb 573, Calella amb 369, Santa Susanna amb 363, Malgrat de Mar amb 251 i Canet de Mar amb 209. Aquests cinc municipis, tots ells localitzats a la costa nord de la comarca, recullen gairebé el 50% del total de l'oferta d'aquesta tipologia d'allotjament en tot el Maresme.

El següent conjunt de municipis, on es troben els que tenen entre 101 i 200 HUTs són: Sant Pol de Mar (192), Vilassar de Mar (168), Sant Andreu de Llavaneres (148), Sant Vicenç de Montalt (142), Arenys de Mar (140), el Masnou (134), Tordera (114), Sant Cebrià de Vallalta (110) i Cabrials (107). La majoria de municipis d'aquest conjunt es localitzen també a la zona nord de la comarca, mentre que els altres es situen a la costa central i sud.

El tercer grup de municipis inclouen els que registren entre 51 i 100 HUTs: Mataró (85), Caldes d'Estrac (80), Alella (72), Premià de Mar (72), Palafolls (69), i Cabrera de Mar (54). En aquesta agrupació destaca el fet que la majoria, amb l'excepció de Palafolls, es localitzen al centre i sud de l'àrea d'estudi.

En la darrera agrupació es situen els municipis que tenen menys de 50 habitatges d'ús turístic: Premià de Dalt (48), Arenys de Munt (47), Argentona (39), Montgat (25), Vilassar de Dalt (21), Teià (12), Tiana (11), Sant Iscle de Vallalta (10), Dosrius (8) i Òrrius (4). Cal remarcar que aquests municipis, amb l'excepció de Montgat, es troben tots a la zona interior de la comarca i al centre i sud de la mateixa.

D'aquest recull cal destacar el fet que tots els municipis de la comarca registren algun HUT, fins i tot Òrrius (4), el municipi menys poblat (694 habitants), en contrastació amb l'oferta d'allotjament convencional comercialitzable, que no registra cap plaça en sis municipis de la comarca, els quals es troben en la darrera agrupació en número d'HUTs.

Un altre dels aspectes a tractar quan es parla de les places d'allotjament turístic en termes de concentració de les mateixes és la **quantitat de places turístiques per habitant** que trobem en cada un dels municipis de la comarca, fet que permet determinar quina és la **pressió social potencial** d'aquesta activitat sobre cada una de les poblacions.

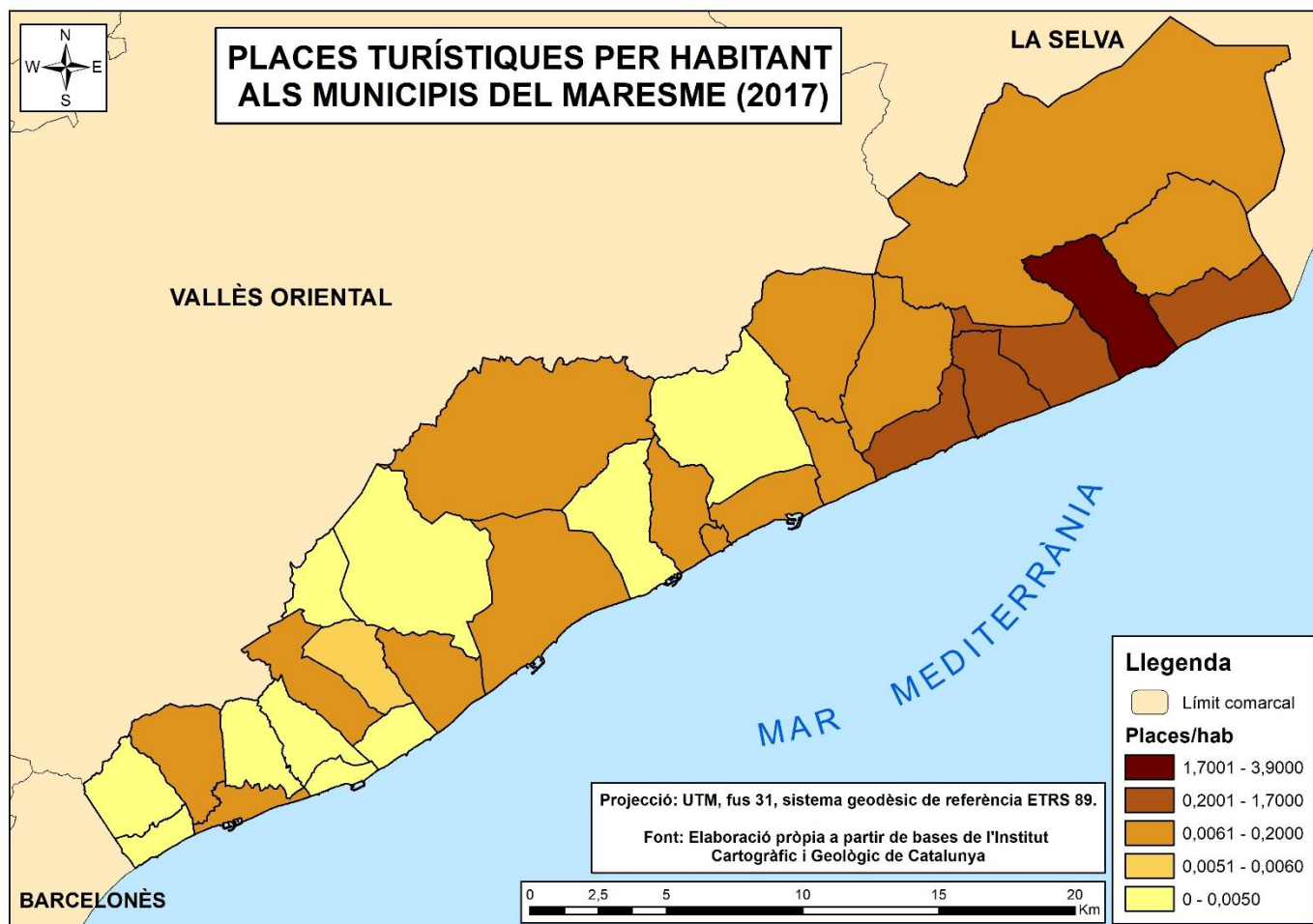

Figura 15: Places turístiques per habitant als municipis del Maresme (Font: Elaboració pròpia a partir de bases de l'ICGC).

El càlcul d'aquest indicador s'ha realitzat únicament amb les dades de places en allotjaments turístics convencionals comercialitzables (establiments hotelers, càmpings i turisme rural). En relació als municipis del Maresme, i com es pot observar en la figura 15, **els municipis de la costa nord de la comarca són els que tenen un major número de places per habitant**, sent Santa Susanna el municipi que més en registra (3,8 places/hab) d'acord amb la reduïda població que hi viu (3.352 habitants, 2017) i l'alt nombre de places turístiques (12.795).

Alhora, però lluny ja en número de l'indicador, els municipis que més places turístiques per habitant registren són els que es troben a la línia de costa, com són, Calella (0,72), Malgrat de mar (0,56), Sant Pol de Mar (0,3), i Pineda de Mar (0,27) en contraposició amb els de l'interior i el sud de la comarca que en la majoria de casos es troben per sota de les 0,0060 places per habitant. **Són per tant els municipis del nord de la comarca i al límit de la costa els que registren una pressió social potencial més elevada de tot el Maresme.**

3.2. Impacte del turisme sobre la població

La concentració turística en determinades zones del Maresme provoca el fet que es presenta en aquest apartat i que es pretén entendre a partir de l'anàlisi estadística i la seva representació gràfica i cartogràfica. Es tracta de l'afectació del turisme sobre la població present real en els municipis de l'àrea d'estudi.

S'ha triat l'indicador d'**estimacions de població estacional ETCA** per a la comarca del Maresme per poder observar quina és l'**afectació del turisme sobre el volum de població present real al llarg de l'any**. La població present real inclou la població flotant i la censada. En el cas d'estudi dels municipis, s'ha escollit el tercer trimestre de l'any (juliol, agost i setembre) que és el més representatiu del fet que es busca en aquesta anàlisi, donat que coincideix amb la temporada alta a l'àrea d'estudi, quan més turistes arriben a la comarca.

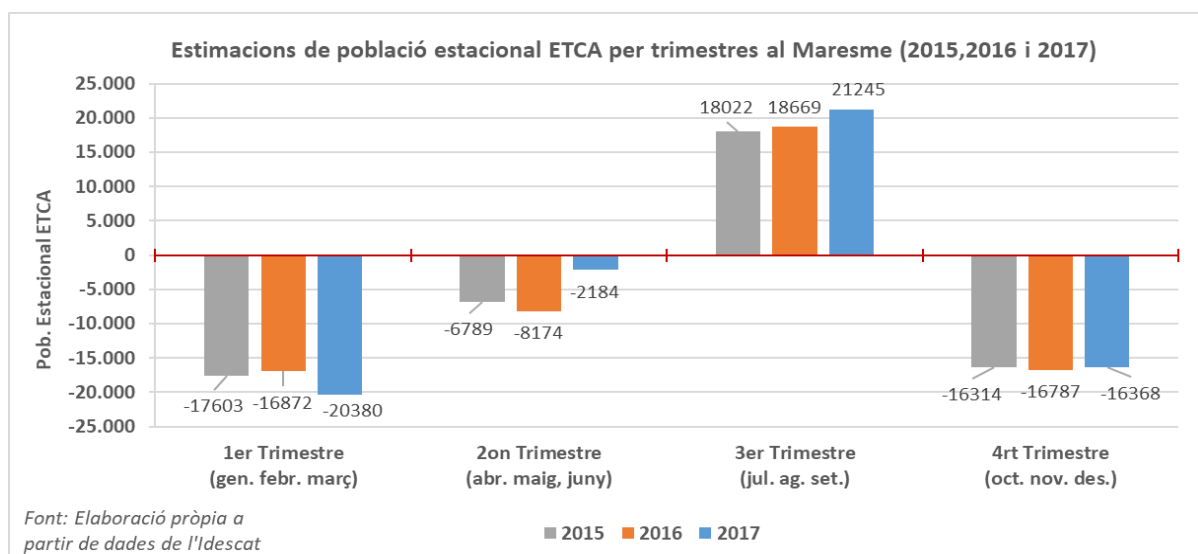

Figura 16: Estimacions de població estacional ETCA per trimestres al Maresme (2015, 2016 i 2017).

En la figura 16 apareix representada l'**evolució trimestral de l'indicador d'estimació de població estacional ETCA** a la comarca del Maresme pels anys 2015, 2016 i 2017. Si bé és cert que generalment no s'observa una àmplia diferència entre els anys recollits, destaca el fet que durant el 2017 va augmentar positivament la xifra de població estacional ETCA durant el segon i el tercer trimestre de l'any respecte el 2015 i el 2016, fet que podria significar que hi va haver un augment en el número de població flotant (turistes) en aquest període respecte els anteriors anys.

En el gràfic s'observa com durant el primer, el segon (en menys mesura) i el quart trimestre de l'any, la població estacional és negativa, doncs podria respondre a la circumstància que gran part de la població de la comarca treballa o estudia fora d'ella, i per tant s'han de desplaçar a altres indrets, molt probablement la capital del principat, Barcelona, o rodalies. Durant el segon trimestre de l'any, la xifra negativa minva de manera substancial coincidint amb el mes de juny i l'inici de l'arribada de turistes al territori.

Durant el tercer trimestre de l'any, que és el que ocuparà la segona part d'aquesta anàlisi, la xifra de població estacional incrementa considerablement de manera positiva, fet que indicaria una àmplia arribada de turistes a la comarca costanera, així com l'inici de les vacances acadèmiques (que implica l'absència de desplaçaments fora de la comarca del col·lectiu estudiantil resident) i el període de vacances laborals d'agost (on la població empleada resident no s'ha de desplaçar diàriament al lloc de treball fora de la comarca).

És per tant el tercer trimestre de l'any, que inclou els mesos de juliol, agost i setembre, el període anual que indica d'una manera més exacte quin és l'impacte de l'arribada dels turistes a la comarca costanera, donat que coincideix amb la temporada alta de turisme.

El recull estadístic de l'Idescat per aquest indicador només es realitza en municipis de més de 5.000 habitants i capitals comarcals, és per aquesta raó que manquen les dades d'alguns municipis com: Sant Cebrià de Vallalta (3.310 hab.), Caldes d'Estrac (2.823 hab.), Sant Iscle de Vallalta (1.295 hab.) i Òrrius (694 hab.). Els municipis de Cabrera de Mar (4.594 hab.) i Santa Susanna (3.352 hab.) s'han inclòs en la base de dades oficial tot i tenir menys de 5.000 habitants.

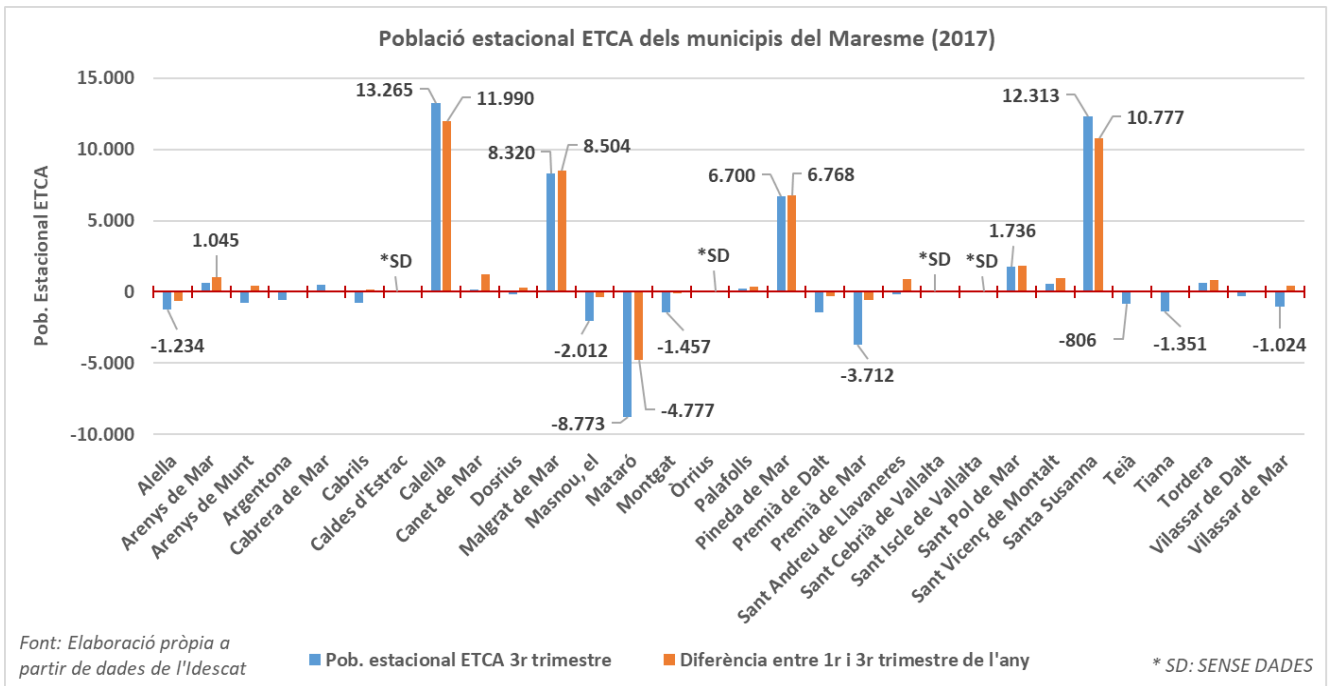

Figura 17: Població estacional ETCA dels municipis del Maresme (3r trimestre i diferència entre 1r i 3r).

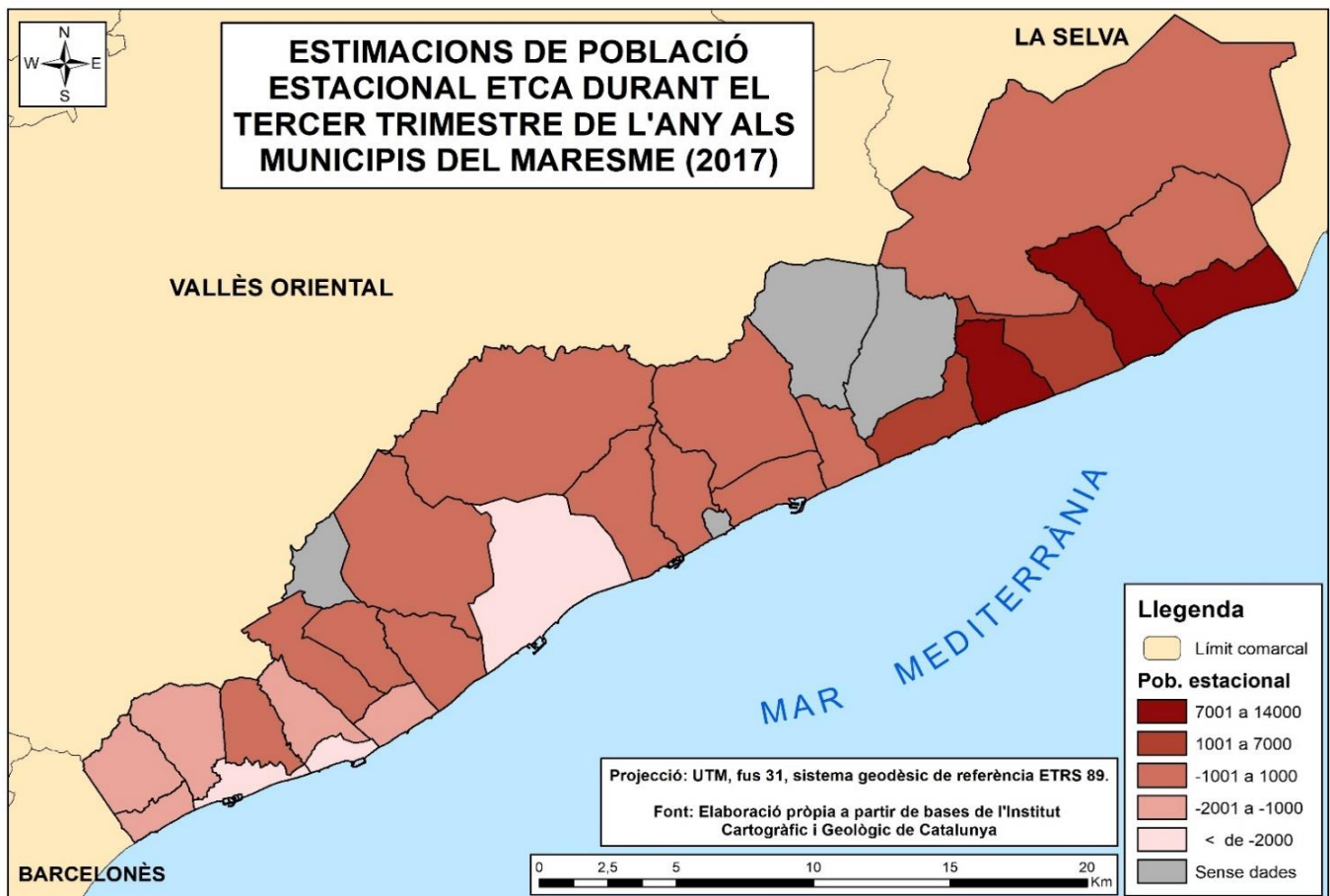

Figura 18: Estimacions de població estacional ETCA durant el tercer trimestre de l'any als municipis del Maresme (Font: Elaboració pròpia a partir de bases de l'ICGC).

Les figures 17 i 18 mostren les **estimacions de població estacional ETCA (P.E.ETCA) per al tercer trimestre de l'any** per municipis de la comarca del Maresme, la primera, exposa les dades de manera gràfica i incorpora, a més, la diferència entre el primer i el tercer trimestre de l'any, mentre que la segona mostra la distribució geogràfica de les dades d'una manera visual a partir de l'elaboració cartogràfica.

A partir de l'anàlisi de les dades emprades, s'observa que **les zones que registren un nombre positiu més elevat de població estacional ETCA són les àrees de la costa nord del Maresme, seguint la tendència d'anteriors indicadors**. D'altra banda, gran part dels **municipis que registren una P.E.ETCA negativa durant el tercer trimestre de l'any són els que es troben al sud de la comarca**.

D'entre els municipis que registren el nombre més elevat de població estacional ETCA (de 7.001 a 14.000) es troben: Calella amb 13.265, seguit per Santa Susanna amb 12.313 i Malgrat de Mar amb 8.320. Aquests són els nuclis on hi ha un augment disparat del número de població flotant durant els mesos de juliol, agost i setembre. Si s'observa la figura 17, es pot determinar que aquests espais turístics, a més, es veuen marcats per l'estacionalitat del model turístic que ofereixen (sol i platja), doncs la diferència entre la P.E.ETCA del primer i el tercer trimestre registra uns nivells molt elevats.

En un ordre inferior es troben els municipis que registren entre 1.001 i 7.000 P.E.ETCA, en els quals es troben Pineda de Mar amb 6.700 i Sant Pol de Mar amb 1.736, tots dos són municipis adjacents als de l'anterior agrupació, i que també registren una marcada estacionalitat com mostra la figura 17.

En la tercera agrupació, que inclou els pobles que registren entre -1.001 i 1.000 P.E.ETCA, es troben 13 de les 30 poblacions de la comarca, tant de primera línia de mar, com de la zona de muntanya, del centre i nord de la comarca: Tordera, Arenys de Mar, Sant Vicenç de Montalt, Cabrera de Mar, Palafolls i Canet de Mar són els que encara registren població estacional positiva (+0), a partir d'aquests ja s'enceta el registre negatiu de P.E.ETCA (-0): Sant Andreu de Llanerres, Dosrius, Vilassar de Dalt, Argentona, Cabriels, Arenys de Munt i Teià.

El quart conjunt, comprèn els municipis que van d'entre -2.001 a -1.000 P.E.ETCA: Vilassar de Mar (-1024), Alella (-1.234), Tiana (-1.351), Montgat (-1.457) i Premià de Dalt (-1.459), tots ells localitzats al sud de la comarca.

En el darrer grup, on s'inclouen els municipis que registren menys de -2.000 P.E.ETCA es troben: el Masnou amb -2.012, Premià de Mar amb -3.712 i finalment la capital de la comarca, Mataró, amb -8.773. Aquests tres municipis són els que registren una major població estacional ETCA negativa durant el tercer trimestre de l'any donat que es troben entre els quatre municipis més poblats de la comarca, i entre els que menys places d'allotjament turístic registren tant d'oferta hotelera com de segona residència, per tant, d'aquestes zones en aquesta època de l'any se'n segueixen registrant més sortides que no entrades.

3.3. Impacte del turisme sobre l'economia dels habitants

L'impacte del turisme sobre un territori i la seva població va molt més enllà de l'acumulació del número de turistes en zones concretes del territori com s'ha presentat anteriorment. En aquest apartat s'exposen algunes de les dades estadístiques referents a l'economia dels habitants dels municipis del Maresme a partir de les **dades d'aturats en hostaleria i la renda familiar disponible per habitant** per finalment poder relacionar-ho amb l'afectació de l'activitat turística sobre l'economia dels habitants.

En primer lloc, s'han recollit les dades dels **aturats en hostaleria** per als diferents municipis de la comarca del Maresme i s'ha calculat **el percentatge respecte el total d'aturats**. L'elecció d'aquest indicador respon a la raó que la presència d'aturats en aquesta branca d'activitat econòmica indica la importància que té el sector del turisme en una àrea determinada, és a dir, com més aturats hi ha en aquesta branca, més activitat se'n registra al llarg de l'any. D'altra banda també, s'ha triat l'indicador d'aturats donada la manca de dades oficials d'ocupació desglossada per branques d'activitat econòmica.

2017	Aturats en Hostaleria (%)
Palafolls	43,01 %
Malgrat de Mar	24,51 %
Calella	22,39 %
Pineda de Mar	22,22 %
Santa Susanna	22,05 %
Sant Pol de Mar	20,17 %
Caldes d'Estrac	17,98 %
Arenys de Mar	16,20 %
Canet de Mar	14,39 %
Tordera	11,97 %
Areny de Munt	11,73 %
el Masnou	10,59 %
Sant Cebrià de Vallalta	10,08 %
Sant Andreu de Llavanes	9,90 %
Sant Vicenç de Montalt	9,78 %
Sant Iscle de Vallalta	9,75 %
Vilassar de Mar	9,58 %
Montgat	9,38 %
Premià de Mar	8,55 %
Cabrils	8,33 %
Tiana	8,22 %
Vilassar de Dalt	7,75 %
Argentona	7,51 %
Mataró	7,46 %
Òrrius	7,07 %
Alella	6,90 %
Dosrius	6,70 %
Teià	6,42 %
Premià de Dalt	6,39 %
Cabrera de Mar	5,98 %

Taula 7: Percentatge d'aturats en hostaleria per municipis (ordre descendent) (2017) (Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat).

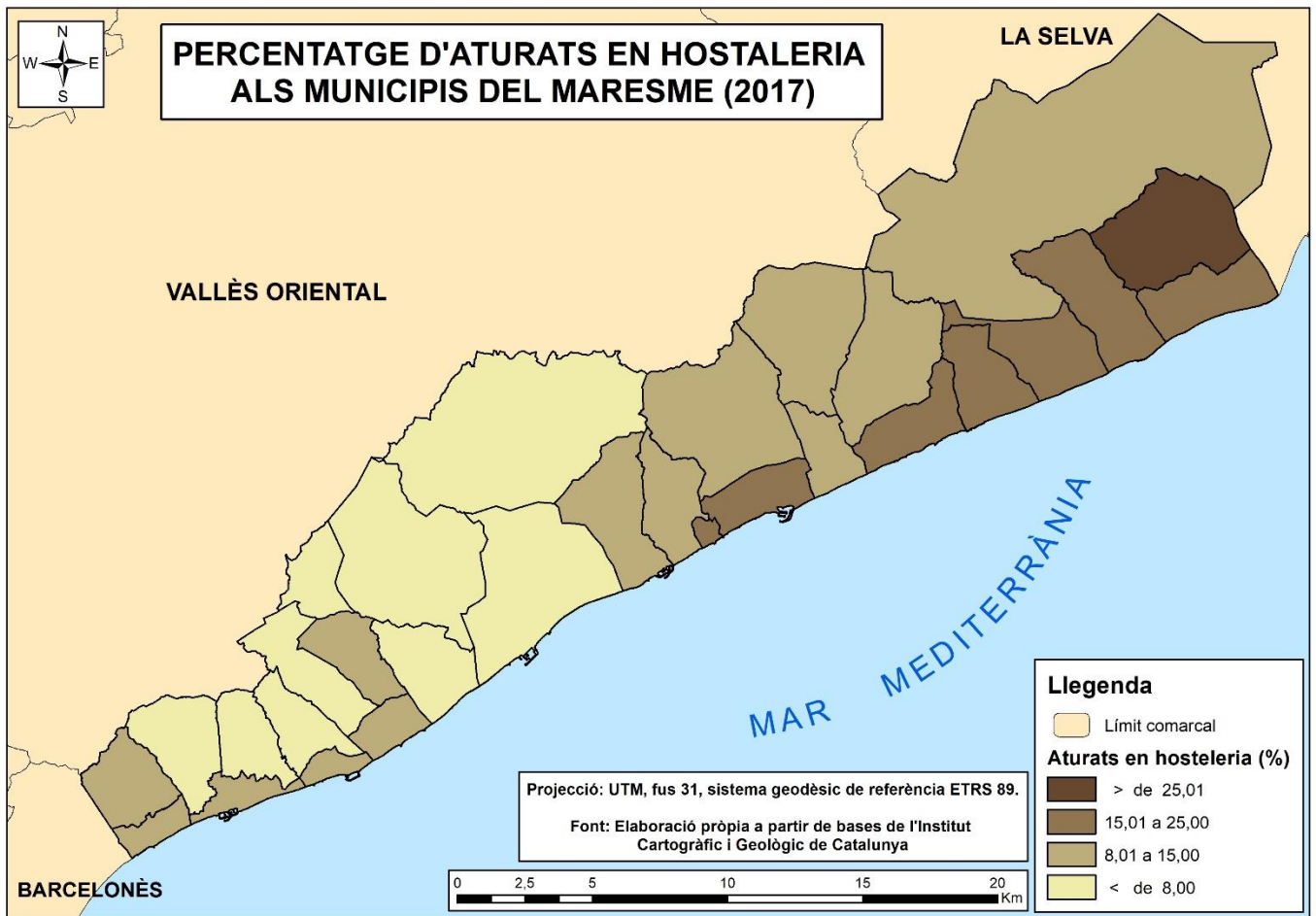

Figura 19: Percentatge d'aturats en hostaleria als municipis del Maresme (Font: Elaboració pròpia a partir de bases de l'ICGC).

La taula 7 i la figura 19 mostren les dades econòmiques relatives al **percentatge d'aturats en hostaleria** als municipis del Maresme per l'any 2017. Les zones que compten amb un nombre més alt d'aquest indicador econòmic són els municipis del nord de la comarca. D'altra banda, i a mesura que es desplaça cap al sud del Maresme, el percentatge d'aturats va reduint en número fins arribar als municipis amb menys aturats en aquesta branca d'activitat, al sud de la comarca. A partir de la figura 19 s'observa també com la majoria d'aquests aturats es concentren en municipis a **primera línia de mar, a la zona més propera a la Costa Brava (nord)**.

Centrant vila per vila, el municipi que registra un percentatge més alt d'aturats en hostaleria és Palafróls, amb un 43% del total d'aturats registrats. El segueixen el grup de municipis que registren entre el 15,01 i el 25,00% d'aturats: Malgrat de Mar (24,51%), Calella (22,39%), Pineda de Mar (22,22%), Santa Susanna (22,05%), San Pol de Mar (20,17%), Caldes d'Estrac (17,98%) i Arenys de Mar (16,20%).

En un tercer grup, es troben els municipis que tenen entre el 8,01% i el 15,00%: Canet de Mar, Tordera, Arenys de Munt, el Masnou, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Andreu de Llavaneres, Sant Vicenç de Montalt, Sant Iscle de Vallalta, Vilassar de Mar, Montgat, Premià de Mar, Cabrils i Tiana.

I en darrer lloc, els municipis que registren menys del 8% d'aturats en hostaleria: Vilassar de Dalt, Argentona, Mataró, Òrrius, Alella, Dosrius, Teià, Premià de Dalt i Cabrera de Mar. D'aquests darrer grup destaca el fet que la majoria es troben situats en la zona interior de la comarca, al sud de la mateixa, amb l'excepció de Mataró i Cabrera de Mar.

D'altra banda i en darrer lloc del bloc econòmic, s'ha escollit l'indicador econòmic de **renda familiar disponible bruta per habitant** (RFDB) per a poder establir una relació entre les àrees turístiques i la renda familiar per habitant de l'àrea d'estudi, donat que aquesta renda està influenciada tant pels ingressos de les famílies vinculats a la retribució com per l'activitat de l'administració pública mitjançant els impostos i les prestacions socials. L'indicador està expressat en euros (€).

El recull estadístic de l'Idescat d'aquest indicador només es realitza per municipis de més de 5.000 habitants i capitals comarcals, és per aquesta raó que manquen les dades dels municipis amb menys habitants de la comarca: Cabrera de Mar (4.594 hab.), Santa Susanna (3.352 hab.), Sant Cebrià de Vallalta (3.310 hab.), Caldes d'Estrac (2.823 hab.), Sant Iscle de Vallalta (1.295 hab.) i Òrrius (694 hab.).

2017	Renda Familiar Disponible Bruta per Habitant (RFDB)(€)
Alella	23.700
Arenys de Mar	16.200
Areny de Munt	16.500
Argentona	17.200
Cabrera de Mar	Sense dades
Cabrils	23.100
Caldes d'Estrac	Sense dades
Calella	13.900
Canet de Mar	15.700
Dosrius	16.800
Malgrat de Mar	14.200
el Masnou	19.100
Mataró	14.800
Montgat	18.600
Òrrius	Sense dades
Palafolls	14.600
Pineda de Mar	13.500
Premià de Dalt	20.000
Premià de Mar	17.200
Sant Andreu de Llavaneres	19.500
Sant Cebrià de Vallalta	Sense dades
Sant Iscle de Vallalta	Sense dades
Sant Pol de Mar	18.300
Sant Vicenç de Montalt	22.200
Santa Susanna	Sense dades
Teià	23.000
Tiana	23.300
Tordera	13.000
Vilassar de Dalt	19.900
Vilassar de Mar	19.600

Taula 8: Renda familiar disponible bruta per habitant dels municipis del Maresme (2017) (Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat).

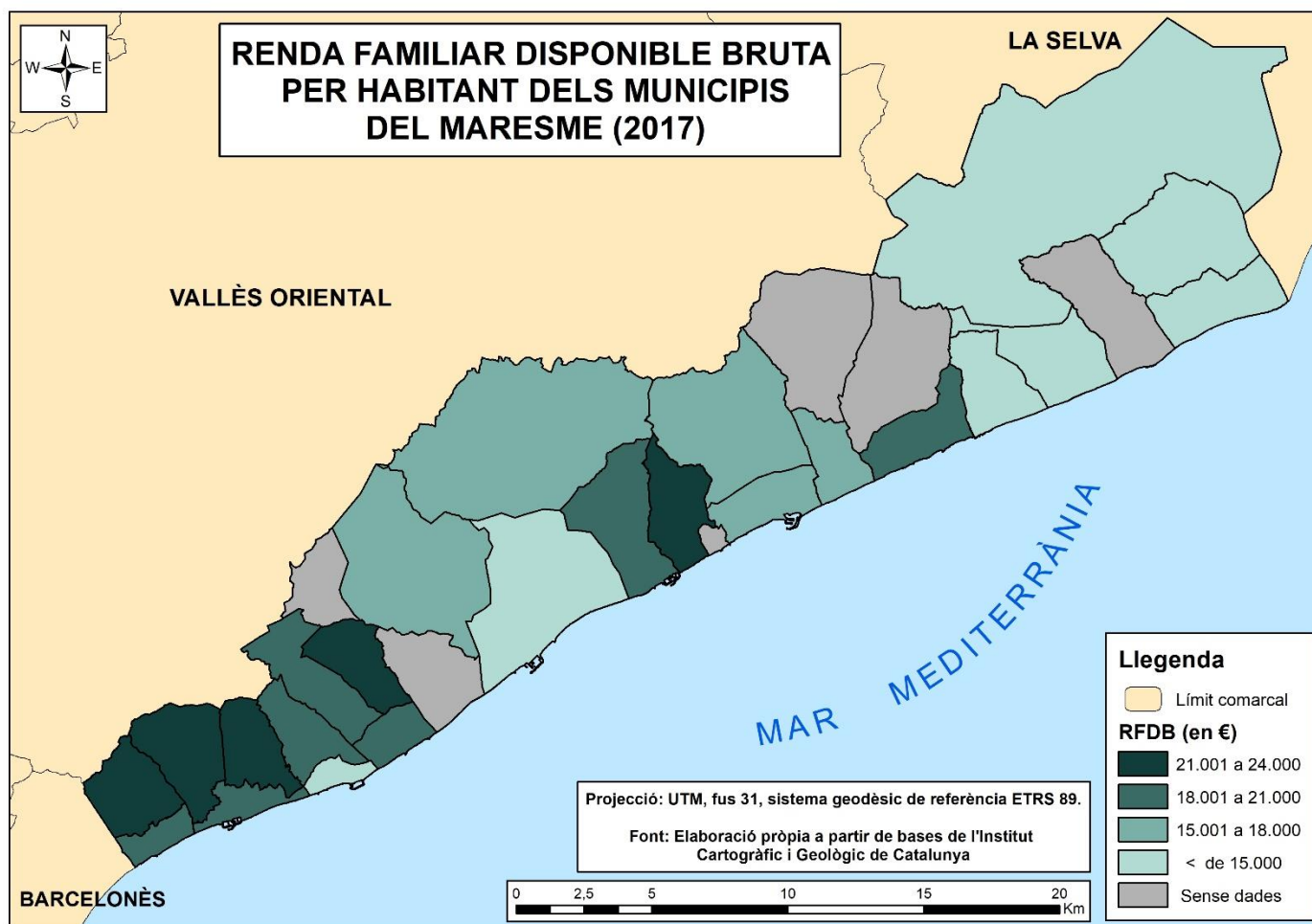

Figura 20: Renda familiar disponible bruta per habitant dels municipis del Maresme (Font: Elaboració pròpia a partir de bases de l'ICGC).

La taula 8 i la figura 20 recullen les dades econòmiques relatives a la **renda familiar disponible bruta per habitant** dels municipis del Maresme de l'any 2017. L'espai geogràfic que compta amb un **nombre més alt d'aquest indicador econòmic és la zona sud de la comarca, la més pròxima a la ciutat de Barcelona**. D'altra banda, i a mesura que es desplaça cap al **nord del Maresme, la RFDB (renda familiar disponible bruta per habitant) va reduint en número fins arribar als municipis amb menys renda, a l'extrem nord de la comarca**.

En primer lloc, i dins dels municipis amb més RFDB de l'àrea d'estudi (entre 21.001€ i 24.000€) es troben: Alella (23.700), Tiana (23.300), Cabrils (23.100), Teià (23.000) i per últim, i l'únic del conjunt que es troba geogràficament al centre de la comarca: Sant Vicenç de Montalt, amb 22.200€, la resta es troben localitzats tots a l'extrem sud del Maresme, com s'observa en la figura 20.

D'entre aquests municipis anteriors cal destacar, a més, que es troben entre els 10 municipis de tot Catalunya amb una RFDB per habitant més alta (Any 2018): Alella es troba en el 4t lloc, Tiana en el 5è, Cabrils en el 6è, Teià en el 7è i Sant Vicenç de Montalt en la 9a posició.

En un ordre inferior, els municipis amb una RFDB per habitant entre 18.001€ i 21.000€ són: Premià de Dalt (20.000), Vilassar de Dalt (19.900), Vilassar de Mar (19.600), Sant Andreu de Llavaneres (19.500), el Masnou (19.100), Montgat (18.600) i Sant Pol de Mar (18.300). Aquests municipis, amb excepció de Sant Andreu de Llavaneres i Sant Pol de Mar que es troben al centre de la comarca, es localitzen també a l'extrem sud del Maresme.

En una tercera agrupació, s'inclouen els municipis amb una RFDB per habitant entre 15.001€ i 18.000€, entre els quals s'hi troben: Argentona (17.200), Premià de Mar (17.200), Dosrius (16.800), Arenys de Munt (16.500), Arenys de Mar (16.200) i Canet de Mar (15.700). Aquestes poblacions, exceptuant Premià de Mar que es troba més al sud, es localitzen a la zona central de la comarca.

El darrer grup comprèn els municipis amb una RFDB per habitant inferior als 15.000€, que són els qui menys renda tenen de la comarca: Mataró (14.800), Palafolls (14.600), Malgrat de Mar (14.200), Calella (13.900), Pineda de Mar (13.500) i Tordera (13.000). Aquests són els municipis que es troben més al nord de la comarca, excepte la capital, Mataró, que es troba al centre de la mateixa, com es pot observar en la figura 20.

3.4. Relació entre els indicadors

En aquest darrer apartat de resultats de l'anàlisi de l'objecte d'estudi del treball es posen en relació els diferents indicadors exposats anteriorment per tal de conduir finalment a les conclusions del treball en l'apartat corresponent. Per assolir aquesta interrelació, es presenten una sèrie de **gràfics de dispersió** amb les dades que s'han presentat com a resultats, tenint en compte l'àrea d'estudi d'aquest treball final de grau. Per facilitar la lectura i comprensió dels gràfics, s'ha marcat alguns dels municipis de la comarca que registren els resultats més rellevants de l'estudi.

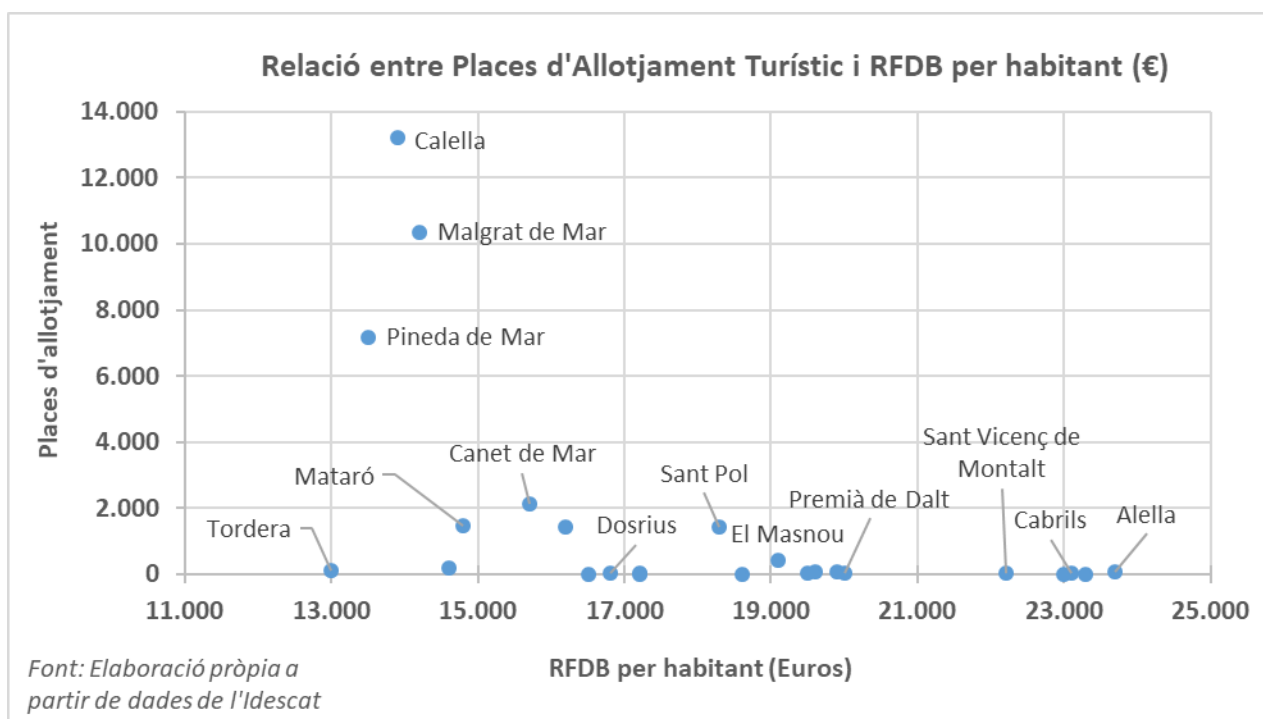

Figura 21: Relació entre les places d'allotjament turístic i la RFDB per habitant dels municipis del Maresme.

La figura 21 mostra la relació entre les **places d'allotjament** (figura 12) i la **renda familiar disponible bruta** (RFDB) dels habitants de la comarca (figura 20), expressada en euros. Com s'ha exposat anteriorment en cada cas, les places d'allotjament inclouen les places hoteleres, els càmpings i els establiments rurals, i quan es parla de la RFDB, es tracta de la magnitud que mesura els ingressos de què disposen els residents d'un territori per destinar-los al consum o a l'estalvi (Idescat).

Com s'extreu del gràfic a partir de la interrelació d'ambdós indicadors, **els municipis del Maresme que tenen un número més elevat de places d'allotjament turístic, són els que tenen una menor RFDB per habitant.** És el cas de Calella, Malgrat de Mar, Pineda de Mar, Canet de Mar i Mataró. En aquest cas, Santa Susanna, el segon municipi amb més places d'allotjament turístic no apareix al gràfic donat que no existeixen dades de la RFDB del municipi. D'altra banda, **la majoria dels pobles que registren un nombre menys elevat de places d'allotjament són els que tenen la RFDB per habitant més alta.** Es tracta d'Alella, Cabriels, Sant Vicenç de Montalt i Premià de Dalt, entre d'altres, però amb l'excepció de Tordera, que amb només 96 places d'allotjament és el municipi amb menys RFDB de la comarca.

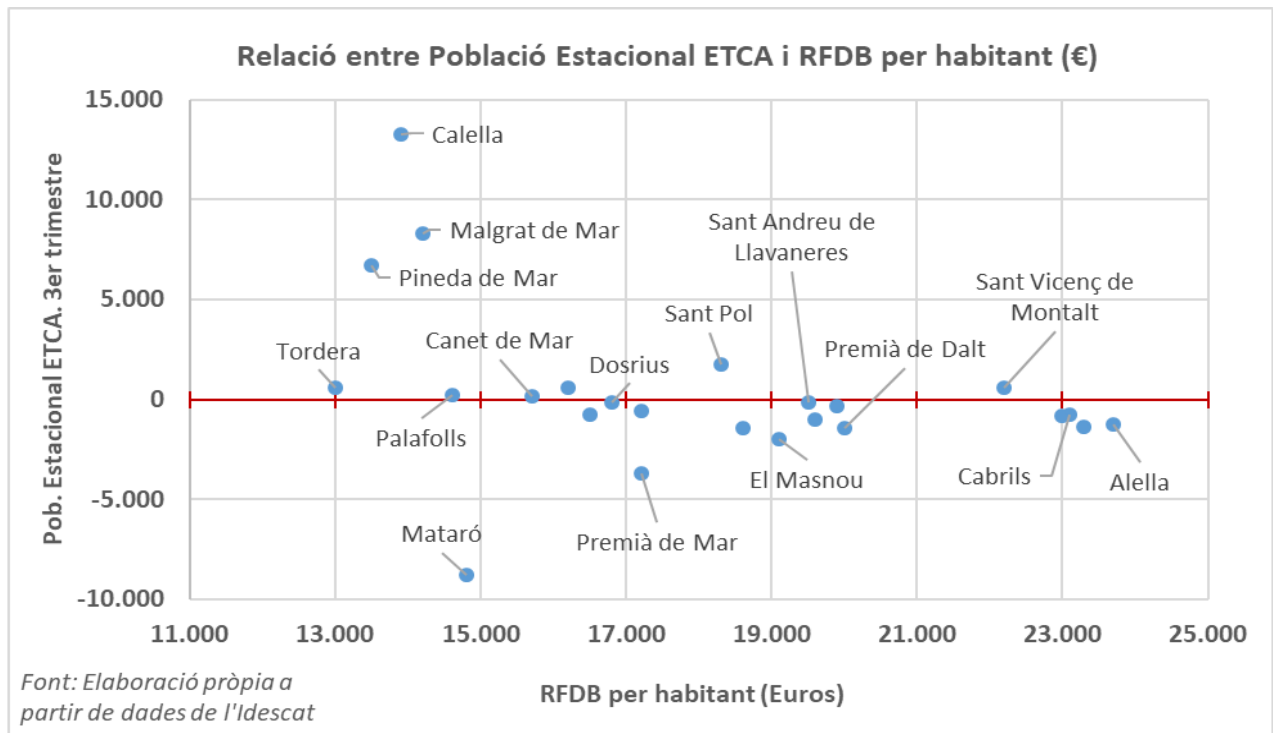

Figura 22: Relació entre la població estacional ETCA i la RFDB per habitant dels municipis del Maresme.

La figura 22 exposa la relació entre la **població estacional ETCA** corresponent al **tercer trimestre del 2017** (juliol, agost i setembre) (figura 18) i la **renda familiar disponible bruta (RFDB)** dels habitants de la comarca (figura 20), expressada en euros. Es tracta d'un gràfic complementari de l'anterior, la figura 21, donat que, com s'exposa en la figura 23, els municipis que **més places d'allotjament tenen són els que registren una major població estacional ETCA**, essent aquests dos indicadors directament proporcionals.

El gràfic destaca que **els municipis de la comarca que registren un nombre més elevat de població estacional ETCA durant el tercer trimestre del 2017, són majoritàriament aquells on la RFDB per habitant és menor**, sent el cas de Calella, Malgrat de Mar i Pineda de Mar, tots ells localitzats al nord de la comarca costanera. Altre cop, Santa Susanna, un dels municipis amb més població estacional no apareix al gràfic donat que no existeixen dades de la RFDB. D'altra banda, **algunes de les zones que registren una població estacional negativa i que coincideixen alhora amb les àrees amb on la RFDB per habitant és més alta** inclouen els municipis d'El Masnou, Premià de Dalt, Cabrils i Alella, entre d'altres, la majoria dels quals localitzats al sud de la comarca.

Altre cop apareixen algunes excepcions com són la capital del Maresme, Mataró, i la població de Premià de Mar, que són els que registren una major població estacional ETCA negativa durant el tercer trimestre de l'any d'acord amb que són els municipis més poblats de la comarca i una de les àrees amb menys places turístiques i segones residències de la mateixa.

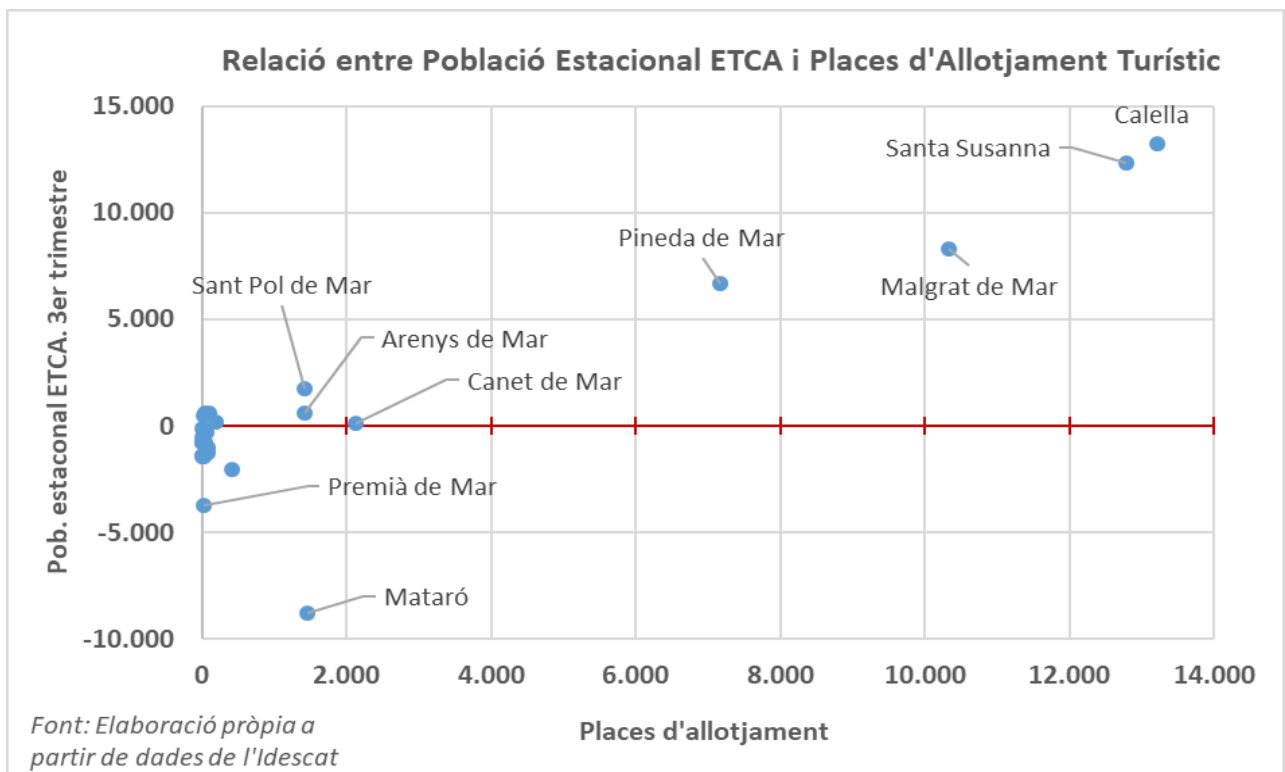

Figura 23: Relació entre la població estacional ETCA i les places d'allotjament turístic dels municipis del Maresme.

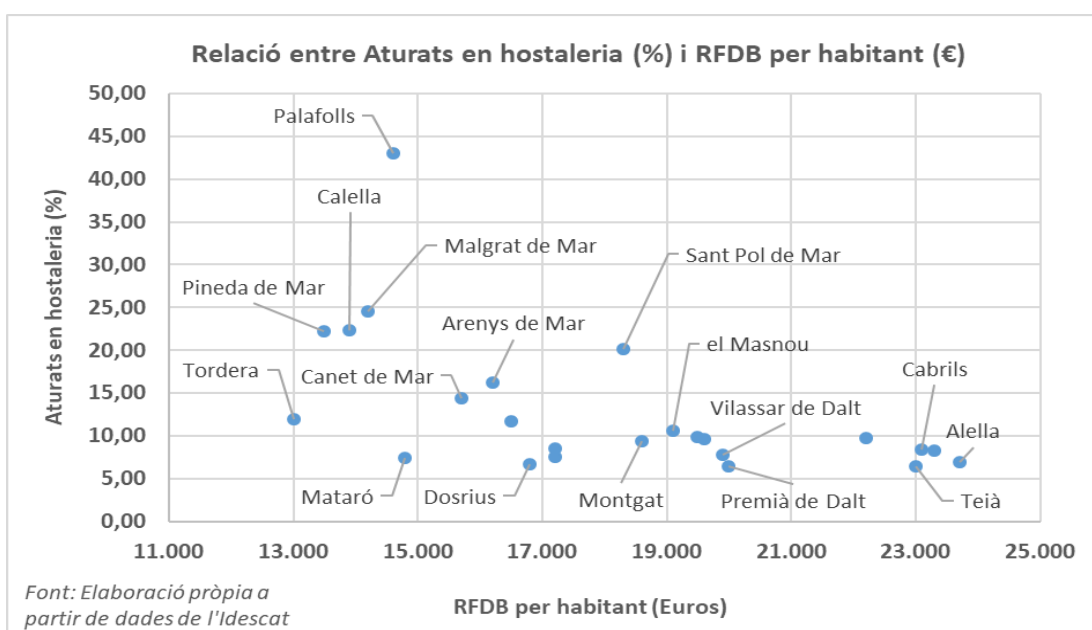

La figura 23 explica la correlació entre les **places d'allotjament turístic** i la **població estacional ETCA** corresponent al tercer trimestre del 2017 (juliol, agost i setembre). La població estacional ETCA comprèn les persones en equivalència a temps complet anual, és a dir, els no residents presents menys els residents absents, com s'ha exposat amb anterioritat.

D'acord amb el que mostra el gràfic, **en la majoria de municipis que es registren un major nombre de places d'allotjament turístic també es compta amb un nombre més elevat de població estacional**, especialment durant els períodes estivals i de vacances prolongades, com és el cas analitzat. És el cas de pobles del nord del Maresme com Calella de Mar, Santa Susanna, Malgrat de Mar i Pineda de Mar.

En una zona intermèdia s'hi situen Canet de Mar, Arenys de Mar i Sant Pol de Mar, zones on l'activitat turística és tanmateix important però en un grau inferior tant pel que fa a places d'allotjament com a nombre de persones durant el període estacional.

Entre les viles on la correlació de les dues variables és més negativa hi ha Premià de Mar i Mataró, fruit de la manca de població estacional en tots dos casos d'acord amb la baixa especialització turística de la zona i l'alta taxa de població resident que registren, com s'ha anat exposant al llarg dels resultats.

Figura 24: Relació entre els aturats en hostaleria i la RFDB per habitant dels municipis del Maresme.

En darrer lloc, la figura 24 mostra la correlació entre el **percentatge d'aturats en hostaleria** (figura 19) i **la RFDB per habitant** (figura 20) expressada en euros.

Com s'extreu del gràfic, **aquells municipis que registren un percentatge més elevat d'aturats en la branca de l'hostaleria són on els seus habitants disposen d'una RFDB més baixa**, sent el cas de Palafolls, Malgrat de Mar, Calella, i Pineda de Mar, tots ells situats a la costa **nord de la comarca**.

De la mateixa manera, però en menor mesura, es situen els municipis de Tordera, Canet de Mar, Arenys de Mar i Sant Pol de Mar, tots ells també al nord de la comarca. D'altra banda, i en contraposició amb els municipis anteriors, algunes de **les zones que registren un menor percentatge d'aturats en hostaleria i que ahora coincideixen amb aquelles on la RFDB és més alta** inclouen les poblacions de Vilassar de Dalt, Premià de Dalt, Cabrils, Alella i Teià, entre d'altres, generalment localitzades al **sud de la comarca**.

4. DISCUSSIÓ DELS RESULTATS

Un cop presentats els resultats de l'estudi, es passa a avaluar aquests resultats obtinguts de l'anàlisi realitzada des d'una perspectiva autocrítica, detectant els punts forts i febles de la feina feta. Es valora en quina mida l'anàlisi i els indicadors emprats són els adients per complir els objectius fixats.

En relació als **objectius teòrics**, s'ha complert satisfactòriament amb un grau d'efectivitat molt elevat el primer dels dos objectius plantejats a priori. El **primer objectiu** doncs, el qual plantejava "*conèixer l'estat actual de les places d'allotjament turístic a la comarca del Maresme posant èmfasi en la seva distribució territorial*" **ha pogut ser assolit de manera fidedigne** d'acord amb l'àmplia disponibilitat de dades estadístiques oficials actualitzades relatives a les places d'allotjament turístic a escala local. De la mateixa manera, aquella mancança de dades des d'organismes "en línia" ha pogut ser resolta a partir de l'entrevista realitzada. Així doncs, la tria i anàlisi de les dades d'**allotjament convencional comercialitzable** (establiments hotelers, càmpings i turisme rural), **habitatges secundaris** i **habitatges d'ús turístic** (HUTs), representen els idonis per a l'assoliment de l'objectiu plantejat donat que recullen pràcticament la **totalitat de la tipologia d'allotjament turístic** a l'àrea d'estudi.

Del **segon objectiu** teòric plantejat, el qual exposava "*conèixer la situació econòmica actual dels habitants del Maresme*" s'ha pogut **donar acompliment del mateix** però en un grau menys elevat que l'anterior. El motiu rau en l'elecció de les dades emprades per a l'anàlisi del cas, les quals han vingut determinades per la disponibilitat oficial de dades estadístiques al respecte. Al contrari que en l'anterior objectiu, hi ha una mancança de dades, la qual cosa ha portat a un resultat que, tot i ser fidel a l'estat actual a l'àrea d'estudi, no s'ha pogut realitzar amb les dades que havien estat prèviament triades. En concret, manquen dades de 6 dels 30 municipis en quant a la **Renda Familiar Disponible Bruta per habitant** (RFDB) i hi ha una carència de dades d'ocupació desagregades per branques d'activitat a escala local

que ha determinat l'elecció de l'indicador d'**Aturats en hostaleria**, que, d'una manera complementària a l'indicador d'ocupació, exposa la importància del sector turístic a l'àrea d'estudi. Tenint en compte aquesta limitació exposada, l'elecció i anàlisi de les dades de RFDB per habitant i d'Aturats en hostaleria, **han permès assolir satisfactòriament el segon objectiu teòric** presentat en relació a l'objecte d'estudi del treball.

Pel que fa als **objectius metodològics**, es valora de manera positiva la coherència de l'anàlisi fet d'acord ambdós objectius plantejats, si bé és cert que s'ha presentat una destacable diferència en termes de resultats de l'anàlisi dels mateixos.

Per un costat, en quant al **primer objectiu**, enfocat en "*analitzar les fonts estadístiques disponibles en termes econòmics relatius al turisme i la població de la comarca del Maresme*", respon alhora al resultat obtingut sobre el segon objectiu teòric, en tant que un condueix a l'altre. Com s'ha presentat amb anterioritat, actualment hi ha una falta de dades estadístiques econòmiques relatives al sector turístic les quals encara es veuen més accentuades a escala local. Cal tenir en compte el fet que les dades relatives al turisme són encara avui complicades d'identificar donada la transversalitat del sector. Aquesta és doncs la raó de la tria de dades estadístiques realitzada en el present treball, fortament determinada per l'existència i disponibilitat de dades econòmiques a escala local del sector turístic, com també va confirmar el president del Consorci de Promoció Turística Costa del Maresme, remarcant que actualment hi ha encara una manca de dades a escala local que limita i impedeix una anàlisi més completa i rigorosa sobre la temàtica del turisme. Així i tot, es **valora positivament la idoneïtat** de les dades analitzades en relació a aquest objectiu.

En relació al **segon objectiu** metodològic plantejat, establert en "*aplicar els Sistemes d'Informació Geogràfica (SIG) com a eina de suport per a l'anàlisi geogràfica i la representació cartogràfica*", convé ressaltar que **ha resultat ser l'òptim** per a la resolució del principal plantejament del treball, la **distribució territorial a l'àrea d'estudi**. Així doncs, la representació geogràfica dels indicadors emprats per a l'anàlisi de l'objecte d'estudi forma la part més important del treball, facilitant la resolució de les hipòtesis plantejades d'una manera contundent i eficaç. Convé ressaltar i valorar doncs els Sistemes d'Informació Geogràfica (SIG) com una de les millors eines que proporciona la Geografia com a suport per a l'anàlisi geogràfica.

D'altra banda, la relativa reduïda extensió fixada en aquesta tipologia de treball, ha determinat l'exclusió de la recerca d'alguns indicadors per a la realització de l'estudi, fet que comporta una limitació dels resultats de l'anàlisi. En el present treball, no s'ha inclòs una anàlisi local de la qualitat de l'ocupació turística en els allotjament de l'àrea d'estudi, fet que hagués determinat les diferències dels models turístics presents als diferents municipis i que en determina l'afectació econòmica als residents, objecte d'estudi d'aquest treball. Així mateix, no s'ha realitzat una anàlisi del grau d'especificitat turística dels municipis de la comarca, podent ser aquests ítems presentats objectes d'estudi d'un altre treball.

En conjunt, i per concloure, remarcar que les dades emprades per a l'estudi i l'anàlisi de l'objecte d'estudi del treball, han resultat coherents amb els objectius plantejats a priori, tot lligant les qüestions que es volien conèixer de l'objecte d'estudi i les hipòtesis d'aquest Treball Final de Grau.

5. CONCLUSIONS

En darrer lloc, i un cop exposada la discussió dels resultats, es passen a presentar les principals conclusions d'aquest Treball Final de Grau en les quals es posa en relació els resultats de l'anàlisi amb les hipòtesis plantejades a priori.

- ❖ La **primera hipòtesi** plantejada ha quedat **confirmada en la seva majoria**, si bé és cert que una part de la mateixa no ha estat confirmada.

Es **confirma** l'aspecte que els **municipis costaners** són majoritàriament els que **concentren les places d'allotjaments turístics** de la comarca, doncs el 98% de les places en allotjament convencional comercialitzable, el 80% de les segones residències del Maresme i el 87% dels habitatges d'ús turístic (HUTs) es situen a municipis a primera línia de costa. Alhora, aquests municipis són els que registren una **major població estacional ETCA positiva** durant el tercer trimestre de l'any (temporada alta a l'àrea d'estudi).

Una altra part d'aquesta hipòtesi, la **polarització en 3 pols** (nord, capital i sud) queda **confirmada en part**. Començant per la part **ratificada**, és el **nord de la comarca** del Maresme la zona de l'àrea d'estudi on hi ha una **major concentració de places** en allotjaments turístics d'acord amb la **proximitat a la Costa Brava**. Tenint en compte una hipotètica divisió nord-sud a partir del municipi de Sant Andreu de Llavaneres (inclòs), el conjunt de municipis que se situen al nord del mateix representen el 95,6% de les places en allotjament convencional comercialitzable, el 65,4% de les segones residències de la comarca i el 76,6% dels HUTs. De la mateixa manera, aquest conjunt de municipis són els que registren una **major població estacional ETCA positiva** durant el tercer trimestre de l'any, amb valors entre 1.000 i 14.000.

La **capital de la comarca**, Mataró, com a pol turístic **no s'ha confirmat**. Si bé és cert que Mataró es troba en el 6è lloc dels municipis amb més oferta hotelera, només representa el 3% d'aquesta oferta en la comarca, sent alhora el municipi que menys percentatge té de segones residències (2,34%) i només el 2,3% d'HUTs. El fet que sigui alhora el municipi amb una població estacional ETCA més negativa de la comarca (-8.773) respondria al fet que és el municipi més poblat, amb 126.127 habitants, que representa el 29% del total de població.

El **sud de la comarca** del Maresme com a pol turístic propiciat per la proximitat geogràfica amb la ciutat de Barcelona **tampoc ha quedat confirmada**. En el conjunt de municipis que es troben al sud de la capital es registra únicament l'1,6% de places en allotjament convencional comercialitzable, el 22% de les segones residències i el 19% dels HUTs. Alhora, són els municipis que registren una major població estacional ETCA negativa durant el tercer trimestre de l'any, amb valors entre -1000 i -4000, tot i que aquest resultat en l'indicador ve determinat també per la presència dels municipis més poblats de la comarca. Aquesta màxima proximitat a Barcelona no es confirma doncs, i una de les possibilitats d'aquest resultat ve determinat pel fet que **aquesta mateixa proximitat a la capital catalana ha facilitat i propiciat en els darrers decennis la transformació de la segona residència en primària**, predominant la funció purament residencial de la zona, com també va ser confirmat pel President del Consorci de Promoció Turística Costa del Maresme en l'entrevista realitzada.

Finalment, de la primera hipòtesi també es **confirma la divisió** de la comarca en **dos grans blocs**: el Maresme turístic i el Maresme absent de turisme. En aquest cas però, i un cop analitzats els resultats en relació a les hipòtesis, es fa una actualització de la mateixa i es conclou una nova divisió en relació amb l'anterior: **el nord del Maresme (més turístics) i el sud del Maresme (menys turístic)**. De la mateixa manera, es **confirma** que la **irregular distribució** turística sobre el territori respon a la **desigual concentració** de les diferents tipologies d'allotjaments turístics als diferents municipis de la comarca, que alhora ve determinada per la polaritat turística que representa la **Costa Brava al nord del Maresme**.

- ❖ Pel que fa a la **segona hipòtesi** plantejada, aquesta ha quedat **confirmada en la seva totalitat**.

Queda **confirmat**, per tant, que els habitants dels **municipis més turístics del Maresme** són alhora els qui registren una **menor renda familiar de la comarca**, establint-se una relació inversament proporcional entre volum turístic i renda per habitant als municipis de la comarca del Maresme.

En primer lloc, i partint de la **divisió nord-sud** presentada a l'anterior hipòtesi, els **municipis més turístics** es troben localitzats al **nord** de Sant Andreu de Llavanes (inclòs), amb xifres de concentració entre el 80% i el 98% de les places d'allotjament turístic segons tipologia. En aquests municipis es registra el **percentatge d'aturats en hostaleria més elevat** de la comarca, amb xifres d'entre el 10% i el 43%, sent la mitjana del Maresme 12,7%, fet que mostra la importància i domini del sector turístic en aquests municipis del nord de la comarca. Alhora, en aquesta zona de l'àrea d'estudi és on es registren els **valors mínims de renda familiar disponible bruta (RFDB) per habitant** de la comarca, amb valors inferiors als 15.000€, sent la mitjana del Maresme 18.000€.

D'aquest conjunt de municipis però, destaca positivament (major RFDB per habitant) el cas de Sant Pol de Mar (18.300€), Sant Vicenç de Montalt (22.200€) i Sant Andreu de Llavanes (19.500€), els quals no registren alts nombres de places en allotjament convencional comercialitzable (1.428, 51 i 15, respectivament), però sí que registren alts percentatges de segones residències, 39%, 37% i 20%, respectivament, situant-se la mitjana de la comarca en un 15%.

D'altra banda, els **municipis menys turístics**, els localitzats al **sud** de la comarca, al sud de Mataró (inclòs), són els que registren **xifres més baixes de concentració de places d'allotjament turístic**, amb menys del 22% de segones residències i només l'1,6% de places en establiments hotelers. En aquests municipis es registra el **percentatge d'aturats en hostaleria més baix** del Maresme, amb percentatges per sota del 8% (mitjana Maresme: 12,7%). Alhora, als municipis del sud de la comarca és on es registren els **valors més elevats d'RFDB per habitant** de la comarca, amb valors que assoleixen els 23.700€ en el cas d'Alella (mitjana Maresme: 18.000€).

D'aquest conjunt de municipis però, destaca negativament (menor RFDB per habitant) el cas de Mataró (14.800€) i Premià de Mar (17.200€), els quals representen els municipis més poblats de la comarca i on hi ha una menor RFDB per habitant del sud del Maresme tot i no registrar importants xifres d'allotjament turístic.

Així doncs, i a partir dels resultats de l'anàlisi, es relaciona el fet que els **municipis que registren xifres més elevades de places en allotjament convencional comercialitzable (sent alhora aquells on hi ha una població estacional ETCA positiva més elevada) són aquells on la RFDB per habitant registra els valors més baixos de la comarca**. Aquest fet, amb les corresponents excepcions exposades, torna a dividir la comarca en **dos grans blocs** com s'ha presentat anteriorment: **el nord del Maresme (menys RFDB per habitant) i el sud del Maresme (més RFDB per habitant)**.

Finalment, i per concloure, aquests resultats de la segona hipòtesi, que també van ser confirmats pel President del Consorci de Promoció Turística Costa del Maresme durant l'entrevista realitzada, podrien deure's a l'explicació del fet que la retribució al factor treball és més baix donada la precarietat de molts llocs de feina vinculats al sector turístic i al fet que la proximitat amb la ciutat de Barcelona dels municipis amb més renda per habitant els facilita, per immediatesa geogràfica, treballar en un ampli ventall de llocs de feina més ben remunerats i més estables, sense la característica estacionalització del turisme de la comarca costanera.

En qualsevol cas, escatir amb major profunditat els motius d'aquests resultats podria ser l'objectiu d'una futura anàlisi que enllaci amb la recerca duta a terme en aquest treball.

6. BIBLIOGRAFIA

- AJUNTAMENT DE BARCELONA. BARCELONA ACTIVA (2015). *Ocupacions més demandades al sector del Turisme i l'Hostaleria*. [en línia]. Disponible a: <https://treball.barcelonactiva.cat/porta22/images/cat/Barcelona_Treball_Ocupacions_Turisme_2015_CAT_tcm9-40537.pdf>. [consulta: 15 de març de 2019].
- BUTLER, R.W. (1980). The concept of tourism area cycle of evolution: implications for management of resources. *Canadian Geographer* núm. 24 (1), pp. 5-12.
- CATALUNYA TURISME (2019). [en línia]. Disponible a: <<https://catalunyaturisme.cat/>>. [consulta: 2 de febrer de 2019].
- CEDÓ, Fede (16 de novembre de 2017). El turisme en el Maresme se dispara a 1,2 milions de visitants. *La Vanguardia*. [en línia]. Disponible a: <<https://www.lavanguardia.com/local/maresme/20171116/432920308766/maresme-turismo-1-2-millones-comarca-mayor-peso-turistico.html>>. [consulta: 5 de març de 2019].
- CEDÓ, Fede (13 de setembre de 2018). El Maresme se reafirma como uno de los destinos turísticos preferidos. *La Vanguardia*. [en línia]. Disponible a: <<https://www.lavanguardia.com/local/maresme/20180913/451791413726/maresme-des-tino-turistico-preferido.html>>. [consulta: 6 de març de 2019].
- CONSELL COMARCAL DEL MARESME (2014). *Pla Estratègic de Desenvolupament Econòmic de la Comarca del Maresme*. [en línia]. Disponible a: <http://www.ccmaresme.cat/ARXIU/2015/PROMOECO/PLAESTRATEGIC/1__PEMaresme.pdf>. [consulta: 27 de febrer de 2019].
- CONSORCI DE PROMOCIÓ TURÍSTICA COSTA DEL MARESME. [en línia]. Disponible a: <[http://www.ccmaresme.cat/area.php?id=75%20\(Consorti%20de%20Promoci%C3%B3%20Tur%C3%ADstica%20Costa%20del%20Maresme\)](http://www.ccmaresme.cat/area.php?id=75%20(Consorti%20de%20Promoci%C3%B3%20Tur%C3%ADstica%20Costa%20del%20Maresme))>. [consulta: 24 de febrer de 2019].
- COSTA DE BARCELONA, MARESME (2018). [en línia]. Disponible a: <<https://www.costadebarcelonamaresme.cat/ca>>. [consulta: 23 de març de 2019].
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2018). *Turisme*. [en línia]. Disponible a: <<https://www.diba.cat/web/dturisme>>. [consulta: 6 de març de 2019].
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2018). *Turisme a l'entorn de Barcelona 2018*. [en línia]. Disponible a: <<http://media.diba.cat/diba/labturisme/entorn/2018/images/A4-infografia-turism2018-cat.pdf>>. [consulta: 6 de gener de 2019].

- ESCOLA UNIVERSITÀRIA DE TURISME I DIRECCIÓ HOTELERA (2009). Informe del sector del turisme. [en línia]. Disponible a: <https://www.gencat.cat/mediamb/publicacions/Estudis/EDIS_sector_turisme.pdf>. [consulta: 10 d'abril de 2019].
- FAYOS-SOLÀ, Eduardo (2004). Política turística en la era de la globalización. Las nuevas formas del turismo. *Colección Mediterráneo Económico núm. 5*, pp. 215-232.
- FONT i GAROLERA, Jaume (1999). La formació de les xarxes de transport a Catalunya: 1761-1935. Vilassar de Mar: Oikos-Tau.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. AGÈNCIA CATALANA DE TURISME (2019). [en línia]. Disponible a: <<http://act.gencat.cat/>>. [consulta: 2 d'abril de 2019].
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE LA VICEPRESIDÈNCIA I D'ECONOMIA I HISENDA (2018). *Turisme*. [en línia]. Disponible a: <<http://economia.gencat.cat/ca/ambits-actuacio/economia-catalana/trets/estructura-productiva/turisme/>>. [consulta: 15 de març de 2019].
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'INNOVACIÓ, UNIVERSITATS I EMPRESA (2009). *Atles del Turisme a Catalunya. Mapa Nacional de l'Oferta i els Productes Turístics*. [en línia]. Disponible a: <<http://www.ub.edu/mapaturismecat/ARTS/000.html>>. [consulta: 1 d'abril de 2019].
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). *La Molina. Història*. [en línia]. Disponible a: <<https://www.lamolina.cat/corporatiu/historia/>>. [consulta: 21 d'abril de 2019].
- INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA (IDESCAT). [en línia]. Disponible a: <<https://www.idescat.cat/>>. [consulta: 10 de març de 2019].
- INSTITUT CARTOGRÀFIC I GEOLÒGIC DE CATALUNYA (ICGC). *Vissir v3.26*. [en línia]. Disponible a: <<http://www.icc.cat/vissir3/>>. [consulta: 15 de febrer de 2019].
- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (IGN). [en línia]. Disponible a: <<http://www.ign.es/>>. [consulta: 15 de febrer de 2019].
- INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA (INE). [en línia]. Disponible a: <<https://www.ine.es/>>. [consulta: 24 de març de 2019].
- INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. BOLETÍN MENSUAL DE ESTADÍSTICA (2018). *Turismo. Notas metodológicas y explicativas*. [en línia]. Disponible a: <<http://www.ine.es/daco/daco42/bme/texto16.pdf>>. [consulta: 22 de febrer de 2019].
- JIMÉNEZ, Sole i PRATS, Llorenç (2006). El turismo en Cataluña: evolución histórica y retos de futuro. *PASOS. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, pp. 153-174.

- LÓPEZ PALOMEQUE, Francisco (1999). Política turística y territorio en el escenario de cambio turístico. *Boletín de la Asociación Española de Geografía* nº28, pp. 23-38.
- MAZA, Robert (14 de febrer de 2019). Puja la renda per càpita dels habitants del Maresme, però es manté per sota de la catalana. *Vilassar Ràdio*. [en línia]. Disponible a: <<http://vilassarradio.cat/puja-la-renda-per-capita-dels-habitantsdel-maresme-pero-es-mante-per-sota-de-la-catalana/>>. [consulta: 6 de març de 2019].
- OBSERVATORI DEL TREBALL I MODEL PRODUCTIU. [en línia]. Disponible a: <http://observatorit treball.gencat.cat/ca/ambits_tematics/turisme/>. [consulta: 14 de març de 2019].
- OBSERVATORI DEL TREBALL I MODEL PRODUCTIU (2017). *Balanç turístic anual*. [en línia]. Disponible a: <http://observatorit treball.gencat.cat/web/.content/02_-_ambits_tematics/turisme/03_-_balancos_activitat/01_-_anual/arxius/Balanc_turisme_anual-2017.pdf>. [consulta: 4 de març de 2019].
- OBSERVATORI DE TURISME (2010). *Estimació del PIB turístic per Catalunya, marques i comarques 2005-2008. Síntesi dels principals resultats (Novembre de 2010)*. [en línia]. Disponible a: <http://empresa.gencat.cat/web/.content/20_-_turisme/coneixement_i_planificacio/recerca_i_estudis/documents/arxius/doc_13290732_1.pdf>. [consulta: 27 de març de 2019].
- ORGANIZACIÓN MUNDIAL DEL TURISMO (UNWTO). *Resultados del turismo internacional en 2017: los más altos en siete años*. [en línia]. Disponible a: <<http://media.unwto.org/es/press-release/2018-01-15/resultados-del-turismo-internacional-en-2017-los-mas-altos-en-siete-anos>>. [consulta: 26 de febrer de 2019].
- ORGANIZACIÓN MUNDIAL DEL TURISMO (2018). *Panorama OMT del turismo internacional. Edición 2018*. Madrid. [en línia]. Disponible a: <<https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419890>>. [consulta: 26 de febrer de 2019].
- ORGANIZACIÓN MUNDIAL DEL TURISMO (2018). *Make Tourism a Driver for Positive Change! Resources and Collaboration for Tourism and Sustainable Development*. [en línia]. Disponible a: <<http://www2.unwto.org/>>. [consulta: 12 de març de 2019].
- REDACCIÓ DBALEARS (26 de maig de 2018). Terraferida denuncia que fins a 12 municipis de Mallorca ja tenen més places turístiques que habitants. *DBalears*. [en línia]. Disponible a: <<https://www.dbalears.cat/balears/2018/05/26/315643/terraferida-denuncia-fins-municipis-mallorca-tenen-mes-places-turistiques-habitants.html>>. [consulta: 3 d'abril de 2019].

SUBDIRECCIÓN GENERAL DE CONOCIMIENTO Y ESTUDIOS TURÍSTICOS. *Encuesta de gasto turístico (EGATUR)*. [en línia]. Disponible a: <<http://estadisticas.tourspain.es/es/estadisticas/egatur/paginas/default.aspx>>. [consulta: 23 de març de 2019].

SUBDIRECCIÓN GENERAL DE CONOCIMIENTO Y ESTUDIOS TURÍSTICOS. *Encuesta de movimientos turísticos en fronteras (FRONTUR)*. [en línia]. Disponible a: <<http://estadisticas.tourspain.es/es/estadisticas/frontur/paginas/default.aspx>>. [consulta: 30 de març de 2019].

VERA REBOLLO, J. F. (COORD), LÓPEZ PALOMEQUE, F., MARCHENA GÓMEZ, M., ANTÓN CLAVÉ, S. (1997): *Análisis Territorial del Turismo*. Barcelona, Ariel.

7. ÍNDEX DE FIGURES I TAULES

Figures

Figura 1: Mapa de localització de la comarca del Maresme i els municipis que la componen.....	8
Figura 2: Evolució i pronòstic del turisme internacional (1950-2020), xifres en milions de moviments turístics internacionals /any.....	20
Figures 3 i 4: Fotografia de les estacions de ferrocarril de La Molina als anys 20 (esquerra) i de Calella a finals del segle XIX (dreta)	23
Figura 5: Evolució del número total de viatgers per Comunitat Autònoma (1999-2018).....	24
Figura 6: Evolució de l'ocupació en allotjaments turístics a Catalunya (1999-2018).....	25
Figura 7: Evolució del PIB turístic a Catalunya (2000-2017).....	26
Figura 8: Marques turístiques amb el nom "Barcelona".....	29
Figura 9: Distribució comarcal dels turistes a l'entorn de Barcelona.....	30
Figura 10: Pes del PIB turístic específic sobre el PIB global per comarques, 2008.....	31
Figura 11: Model de cicle de vida de les destinacions turístiques de Butler.....	32
Figura 12: Places en allotjaments turístics dels municipis del Maresme.....	36
Figura 13: Percentatge d'habitatges familiars no principals secundaris dels municipis del Maresme.....	38
Figura 14: Habitatges d'ús turístic als municipis del Maresme.....	41
Figura 15: Places turístiques per habitant als municipis del Maresme	44
Figura 16: Estimacions de població estacional ETCA per trimestres al Maresme (2015, 2016 i 2017).....	45
Figura 17: Població estacional ETCA dels municipis del Maresme (3r trimestre i diferència entre 1r i 3r).....	47
Figura 18: Estimacions de població estacional ETCA durant el tercer trimestre de l'any als municipis del Maresme.....	47
Figura 19: Percentatge d'aturats en hostaleria als municipis del Maresme.....	51
Figura 20: Renda familiar disponible bruta per habitant dels municipis del Maresme.....	54
Figura 21: Relació entre les places d'allotjament turístic i la RFDB per habitant dels municipis del Maresme.....	56
Figura 22: Relació entre la població estacional ETCA i la RFDB per habitant dels municipis del Maresme.....	57
Figura 23: Relació entre la població estacional ETCA i les places d'allotjament turístic dels municipis del Maresme.....	58
Figura 24: Relació entre els aturats en hostaleria i la RFDB per habitant dels municipis del Maresme.....	59

Taules

Taula 1: Dades bàsiques dels municipis de la comarca del Maresme (2017).....	9
Taula 2: Origen de la despesa turística a Catalunya (2017).....	27
Taula 3: Places d'allotjament turístic al Maresme segons tipologia (2017).....	30
Taula 4: Places d'allotjament turístic al Maresme segons tipologia, per municipis (2017).....	35
Taula 5: Habitatges, per tipus i per municipis (2011).....	39
Taula 6: Habitatges d'ús turístic als municipis del Maresme (2019).....	42
Taula 7: Percentatge d'aturats en hostaleria per municipis (ordre descendent) (2017).....	50
Taula 8: Renda familiar disponible bruta per habitant dels municipis del Maresme (2017).....	53

8. ANNEXOS

A continuació es presenten, a mode d'Annex, dues taules estadístiques amb la informació que s'ha incorporat en l'apartat Resultats de l'Anàlisi a través de la seva representació cartogràfica. De la mateixa manera, s'inclou el detall i la transcripció de l'entrevista realitzada al President del Consorci de Promoció Turística Costa del Maresme.

2017	Pob. estacional ETCA. Trimestre I	Pob. estacional ETCA. Trimestre II	Pob. estacional ETCA. Trimestre III	Pob. estacional ETCA. Trimestre IV
Alella	-623	-767	-1234	-980
Arenys de Mar	-439	-215	606	-433
Arenys de Munt	-1191	-1250	-785	-1176
Argentona	-655	-726	-546	-694
Cabrera de Mar	469	512	499	453
Cabrils	-964	-1027	-780	-959
Calella	1275	7078	13265	1660
Canet de Mar	-1127	-925	132	-1058
Dosrius	-443	-450	-175	-452
Malgrat de Mar	-184	4361	8320	705
Masnou, el	-1650	-1821	-2012	-1696
Mataró	-3996	-5093	-8773	-2789
Montgat	-1387	-1430	-1457	-911
Palafolls	-154	-5	200	-107
Pineda de Mar	-68	2792	6700	330
Premià de Dalt	-1183	-1324	-1459	-1169
Premià de Mar	-3161	-3519	-3712	-3145
Sant Andreu de Llavaneres	-1058	-1055	-139	-1020
Sant Pol de Mar	-98	356	1736	-31
St. Vicenç de Montalt	-366	-251	581	-332
Santa Susanna	1536	7376	12313	2092
Teià	-861	-939	-806	-873
Tiana	-1389	-1506	-1351	-1369
Tordera	-197	-98	614	0
Vilassar de Dalt	-330	-330	-301	-320
Vilassar de Mar	-1449	-1551	-1024	-1454

Població estacional ETCA (2017) (per trimestres) Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

2017	Places turístiques (total)	Habitants (padró municipal)	Places turístiques per habitant
Santa Susanna	12.795	3.352	3,8171
Calella	13.213	18.481	0,7150
Malgrat de Mar	10.335	18.345	0,5634
Sant Pol de Mar	1.428	5.062	0,2821
Pineda de Mar	7.161	26.349	0,2718
Canet de Mar	2.120	14.423	0,1470
Sant Cebrià de Vallalta	450	3.310	0,1360
Caldes d'Estrac	284	2.823	0,1006
Arenys de Mar	1.425	15.368	0,0927
Palafolls	197	9.171	0,0215
el Masnou	423	23.288	0,0182
Sant Iscle de Vallalta	23	1.295	0,0178
Mataró	1.459	126.127	0,0116
Alella	84	9.625	0,0087
Sant Vicenç de Montalt	51	6.272	0,0081
Vilassar de Dalt	66	8.961	0,0074
Cabrera de Mar	28	4.594	0,0061
Dosrius	31	5.191	0,0060
Tordera	96	16.637	0,0058
Cabrils	42	7.296	0,0058
Vilassar de Mar	80	20.636	0,0039
Premià de Dalt	20	10.345	0,0019
Sant Andreu de Llavaneres	15	10.758	0,0014
Premià de Mar	36	28.049	0,0013
Tiana	10	8.645	0,0012
Areny de Munt	0	8.728	0
Argentona	0	12.133	0
Montgat	0	11.748	0
Òrrius	0	694	0
Teià	0	6.333	0

Places turístiques per habitant (ordre descendent)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

ENTREVISTA AL PRESIDENT DEL CONSORCI DE PROMOCIÓ TURÍSTICA COSTA DEL MARESME

07 de maig del 2019 a les 10:24 - SEU DEL CONSELL COMARCAL DEL MARESME, MATARÓ

Hola bon dia, sóc en Francesc Xavier Gras i sóc alumne del Grau de Geografia de la Universitat de Barcelona.

De Geografia?, molt bé.

He sol·licitat aquesta entrevista per aclarir un seguit de qüestions al respecte de la temàtica del TFG, donat que estic realitzant el Treball Final de Grau sobre el Turisme al Maresme. El títol és: **ANÀLISI DE L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC DEL TURISME: EL CAS DELS DOS MARESME** i el que volia remarcar és la diferència entre el Nord i el Sud del Maresme en termes de volum turístic.

Per elaborar aquest treball i en quant a la dimensió territorial de la distribució de les places d'allotjament turístic als municipis de la comarca, es recull l'allotjament convencional comercialitzable compost per hotels, hostals i pensions, càmpings i turisme rural i també he afegit les segones residències.

D'altra banda, la dimensió social sobre quin és l'impacte del turisme sobre la població, hi ha una manca de dades a escala local de turistes, de número de turistes, o viatgers.

Sí, això és veritat. Sí, perquè no tenim estadística específica, en aquests moments s'està treballant amb el *Tourist Data System*, que és un sistema d'introducció de dades que fa la Diputació, que permet tenir al moment els turistes que hi ha allotjats. És complicat en alguns aspectes perquè hi ha molts allotjaments que no volen participar-hi.

Doncs a partir d'aquesta manca de dades he escollit i tractat l'indicador d'estimacions de població estacional ETCA de l'IDESCAT, que indica els no residents presents menys els residents absents i a partir d'aquí els municipis que reben més turistes, on hi haurà més població estacional i aquells que en reben menys tindran una població estacional negativa.

Després, l'afectació de l'activitat turística sobre l'economia dels residents a la comarca a partir de l'indicador d'aturats en hostaleria, doncs també hi ha una manca de dades d'ocupació a escala local.

Sí, sí, és veritat. Des del Consell Comarcal tenim estadística d'aturats mensuals per municipis, però no per tipologia em sembla.

A l'Idescat sí que hi és, per branca d'activitat, on apareix l'hostaleria. I aleshores vaig escollir també la Renda Familiar Disponible, per veure quin era l'impacte del turisme sobre la població.

Aleshores, a partir de l'anàlisi d'aquestes variables, s'ha extret que els municipis del Maresme que tenen més turisme (més places turístiques i més població estacional ETCA durant l'estiu) resulten ser els municipis que tenen més aturats en hostaleria al llarg de l'any i on els residents tenen menys renda per habitant. Sent el cas de poblacions com: Calella, Malgrat de Mar, Pineda de Mar, Canet de Mar i Mataró.

Menys renda?, Santa Susanna deu ser l'excepció.

Santa Susanna té un problema, i és que no hi ha dades de Renda Familiar Disponible, aleshores no ha pogut entrar bé en l'anàlisi realitzat.

Aleshores, i d'altra banda, els municipis que tenen menys turisme (menys places turístiques i menys població estacional ETCA) són els que tenen menys aturats en hostaleria al llarg de l'any i on els residents tenen una renda per habitant més alta de la comarca, com: Sant Vicenç de Montalt, Cabrils, Teià, Tiana i Alella.

Si bé és cert que en varis estudis on es parli de l'impacte econòmic del turisme en el territori es troben referències a l'activitat turística com a generador de riquesa i factor de dinamització econòmica, sembla que aquesta premissa no es compleix a l'àrea d'estudi d'aquest TFG, els municipis de la comarca del Maresme.

Jo potser no ho entendria així del tot, sinó és el fet que aquells municipis que són turístics (**Nord del Maresme**), la seva activitat econòmica l'han basat en el turisme, és a dir, que si ara féssim desaparèixer el turisme, s'empobririen, perquè el problema és que molts d'aquests municipis el ser turístics i de molts anys, fins i tot des del segle XIX, la seva economia l'han creat al voltant d'aquesta activitat. Que aquesta activitat turística és obvi que..... per això hi ha aquest canvi entre quantitat per qualitat, no aporta grans riqueses directes però si de forma indirecta, perquè el fet que hi hagi turisme, el fet que hi hagi places, per exemple Calella. Calella té 13.000 places hoteleres, la seva renda potser no és gaire alta, però ha provocat que hi hagi comerços complementaris, gastronomia complementaria, i tota una sèrie d'elements que complementen l'acció directe de l'hospedatge, que han creat riquesa complementaria. Òbviament aquesta riquesa diluïda en el conjunt, fa que les rendes baixin perquè el turisme, sobretot el tema d'allotjament, i si esta vinculat sobretot al tipus d'allotjament existent, qui neteja les habitacions, qui fa de cambrer, qui fa de recepcionista, no cobra sous d'executius.

En canvi, els altres municipis (**Sud del Maresme**) que tenen menys places, aquestes places no són de la mateixa qualitat sinó que són de qualitat molt més alta. Per exemple a Alella s'ha inaugurat recentment un hotel, que no és un tipus d'hotel com els que trobem de 3 estrelles a Calella, és de qualitat i està relacionat amb un altre tipus d'activitat com és l'enoturisme i activitats complementàries. I així a diversos municipis de l'entorn, com el Sorli Emocions de Vilassar de Dalt. S'està creant un allotjament que complementa, que no és de grans quantitats, no són grans complexos hotelers que competeixen per preu, sinó que són habitacions que "piquen" perquè el que venen és un entorn, una emoció, una activitat diferent. Clar, òbviament aquests municipis, la seva renda no es basa única i exclusivament en el turisme, sinó que el turisme és un complement per la promoció del seu territori, i òbviament la renda..... aquests municipis turístics (**Nord del Maresme**) no tenen alternativa que no sigui continuar amb el turisme, és una roda.

Exacte, aquí venia la causa del fet que la retribució al factor treball és més baix donat la precarietat de molts llocs de feina vinculats al sector turístic i al fet que la proximitat amb la ciutat de BCN dels municipis més rics els facilita, per immediatesa geogràfica, treballar en un ampli ventall de llocs de feina més ben remunerats i més estables, sense la característica estacionalització del turisme.

Correcte, exacte, i sobretot ens trobem amb el fet que les comunicacions amb Barcelona, el clima que té respecte la ciutat, forma part de la corona metropolitana, però les facilitats de transport cap a la situació que ens trobem al Maresme, fa que el privilegi d'estar en un lloc on el "garbuix" de la ciutat no hi és, però en canvi si t'has de desplaçar, és de forma immediata, i més per tot el tema dels treballs que cada cop són més liberals, i petites i mitjanes empreses es poden ubicar en un municipi de l'entorn de Barcelona, per poder fer la mateixa feina telemàticament, gràcies a la fibra òptica, gràcies als mitjans, doncs no necessites estar ubicat en el centre del "garbuix", fa que aquest tipus d'activitat de major qualitat diferenciat del sector serveis propis, sent potser el més precari, ajuda, a que cada vegada la renda per habitant d'aquests municipis (**Sud del Maresme**) sigui més alta, perquè el tipus de turisme no és tant el d'allotjament exclusiu de sol i platja sinó que ve basat en activitats complementaries, concerts, rutes patrimonials, hi ha molta gent que el gaudir del turisme no és sol i platja, que és el que venen els estrangers, és un turisme probablement més d'interior i molt més exclusiu, per això aquestes diferències.

Exacte, diguem que hi ha hagut una substitució del model de sol i platja clàssic.

Que l'intentem substituir encara, en aquests casos d'aquí dalt (**Nord del Maresme**) és el pal de paller, i estem intentant que cada vegada el paller sigui més ample, és a dir, que hi hagi més activitats perquè aquests que vénen a gaudir del sol i la platja, que és un atractiu que no hem de menysprear, és un pal de paller, que cada vegada vinguin més amb un major poder adquisitiu perquè a banda de gaudir del sol i platja vinguin per altres activitats, senderisme, cicloturisme, activitats de concerts específics, i venen a Santa Susanna o Calella aquelles dates perquè hi ha aquells concerts. O bé el cicloturisme, l'impacte econòmic del cicloturisme és tant important com l'impacte del turisme de creuers, però en canvi són menys massificats i d'un poder adquisitiu molt més alt, són capaços d'anar amb bicicleta i allotjar-se en hotels de 5 estrelles.

I a més es promou la desestacionalització del turisme.

Exacte, aquest és el tercer fet, no només concentrar-nos en els 4 mesos d'estiu sinó allargar la temporada tot l'any. En els casos d'aquests municipis (**Sud del Maresme**) la temporada és pràcticament tot l'any, i aquests..... (**Nord del Maresme**), vas per exemple al passeig de Santa Susanna i és mort, no hi ha pràcticament ningú.

Exacte, per això l'elecció de l'indicador de població estacional, per mostrar que l'arribada de turistes es produeix durant el tercer trimestre de l'any.

Exacte, sí, tot i que cada vegada més, a partir dels mesos de març i abril, ara ja ens estem trobant establiments que obren tot l'any, com un càmping a Malgrat. Per això hem de promocionar i crear un producte específic, però no és senzill, perquè el negoci es transforma en èpoques de crisi, mentre no hi ha crisi es manté el negoci, en època de vaques grasses tots aquests establiments no els importa perquè a l'inici de la temporada ja ho tenen tot venut, només van "fent roda de la caixa". En canvi altres es plantegen el canvi de model. Doncs la competència amb destinacions com Anatòlia, la costa de Tunísia, Egipte, la costa Croata, on els conflictes han anat minvant, s'han recuperat els mercats que competeixen amb preu, si no els oferim quelcom molt especial perdrem, no podem competir.

Que estem fent? Treballant per complementar aquests serveis, ja que el qui buscava preu tampoc ens interessava ja que no deixava riquesa, però en canvi, si competim amb aquells que busquen més exclusivitat ens permetrà tenir un client més fidel. Més del 54% del client repeteix, això és important, vol dir que tenim la fidelitat del client, però tot i això li hem d'oferir noves coses perquè aquell client no farà sempre el mateix, hem d'oferir noves activitats.

Aleshores, també a nivell històric, aquests municipis (Nord del Maresme) van esdevenir turísticament el "pal del paller" com dèieu de turisme al Maresme, en canvi aquests (Sud del Maresme) no. La resta dels municipis que eren originàriament segones residències de Barcelona, van esdevenir poc a poc primera residència pel que heu comentat anteriorment, la proximitat amb Barcelona, la facilitat de comunicacions...

Sí, exacte, pensa que quan aquests (**Nord del Maresme**) es desenvolupaven com a municipis turístics, aquests (**Sud del Maresme**) eren municipis d'agricultura i pesca. I per tant la seva activitat econòmica era del sector primari.

Bé, però aquests (Nord del Maresme) també ho eren (com els del Sud).

Sí, però aquests (**Nord del Maresme**) van fer el primer pas, i aleshores, aquests (**Sud del Maresme**), a mesura que s'ha implementat la segona residència, aquests camps s'han anat transformant, i quan arriba la revolució tecnològica és la que et permet treballar des de casa en el Maresme Sud, o traslladar-te a Barcelona per treballar-hi.

De totes maneres, aquests municipis (Sud del maresme) no van establir-se com a municipis turístics com en el cas de Calella, tot i que donada la proximitat amb Barcelona podrien haver-se establert com a municipis.....

No, però no tenien la necessitat, perquè molts d'ells, el tema platges no en tenien, la discussió que tenim ara de recuperar les platges, com aquella cançó de la Trinca "*Costas las de Levante, playas las de Canet*". Clar, en el moment que es crea el port d'Arenys, als anys 60, que bloqueja el trànsit de sorres, s'acumula i tenim les grans platges, Calella sempre n'ha tingut per la volta del far, per tant, el trànsit de sorres provinent de la Tordera, que arribaven a Barcelona, queda obstaculitzat en el moment de fer els ports. Aquestes grans quantitats de platges, la gent de Barcelona abans que arreglessin la Barceloneta i les platges de Barcelona venien tots cap aquí (**cap al Maresme**).

Era un turisme excessiu de sol i platja, de massificació, que en el moment que a Barcelona se'ls hi dona això mateix ja no s'han de desplaçar, i ens permet plantejar un altre tipus de qualitat. I és quan aquests municipis veuen en el turisme una promoció, és quan als anys 90, 2000, comencen aquelles inquietuds de que hem de promocionar el nostre poble, cadascú es busca la seva marca de venda, cadascú busca que té d'especial, que si el modernisme, que si els indians, que si el producte tèxtil, és a partir d'aquí que es comença a plantejar la promoció turística. Pensa que el Consorci neix per promocionar l'activitat turística a nivell de destinació als anys 90, a partir d'aquí, és quan, aquesta consciència comença a aflorar, era l'època de Calella i les massificacions de turisme de borratxera, que també ha fet una transformació radical. Clar, aquests municipis (**Sud del Maresme**) quan es comencen a plantejar un model de turisme no s'emmirallen en Calella, sent el que volien evitar, encetant una altre etapa.

D'acord, doncs moltes gràcies per la seva col·laboració, un plaer haver-lo conegut i fins la propera!